

DOMOVINA

Upravništvo »Domovine« v Ljubljani — Knafljeva ulica 5
Uredništvo »Domovine« — Knafljeva ulica številka 5/II.,
telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9 din, polletno 18 din,
celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno
12 din, polletno 24 din, celoletno 48 din. Amerika letno 1 dolar.
Račun poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani št. 16.711.

Zvestoba za zvestobo

Naj še v prvi številki letošnjega leta na kratko ponovimo, kar smo prijateljem in prijateljicam našega lista na srce položili že v zadnjih dveh številkah lanskega leta. Resničen prijatelj našega lista ne bo le v redu poravnava naročnino, temveč se bo tudi prizadeval pridobiti novih naročnikov. Saj to ni težavno delo. Če bo povedal svojim prijateljem in znancem, ki še niso naročeni na »Domovino«, kako je zadovoljen s tem listom, in zraven še rekel primerno besedo, bo gotovo ta ali oni stopil v vrste naročnikov. Kdor pa na besede ne dá nič, mu posodite »Domovino«, da jo bo bral. Boste videli, da je bo vesel. Prijatelji in prijateljice, storite pri sebi trden sklep, da vsak pridobi vsaj enega novega naročnika ali naročnico.

Zamudniki, ki doslej še niste poravnali dolžne naročnine, storite to zdaj. Naročnina je tako majhna, da je vsak izgovor jalov. Ostanite z nami v prijateljstvu in ne dopustite, da bi vas imeli zapisane za ljudi, ki ne vedo, kaj je častna dolžnost bralca do svojega lista. Ne dopustite, da bi vas imeli za nehvaležne. Zadnji številki zaradi raznih ovir ni bilo mogoče priložiti položnic, zato so priložene tej. Vzemite torej položnice, napišite dolžne zneske in nesite na pošto. Naj velja moška beseda: Zvestoba za zvestobo!

Storili bomo vse, da boste v novem letu z »Domovino« še zadovoljnejši, zato pa vsi prijatelji in prijateljice »Domovine« glejte, da tudi mi ne bomo imeli povoda za pritožbo. Zelimo vam vsem obilo sreče in uspehov v novem letu!

Obrtnikom še zmerom ni z rožicami postlano

Ko pa govorimo o obrtništvu in njegovih potrebah, se moramo zavedati, da ne gre le za obrtnika. Obrt je le veja splošnega gospodarstva in neločljivo zvezana z gospodarskim življenjem. Če bomo slepi za pomembna vprašanja obrtništvu, bo trpelo škodo vse gospodarstvo. Lani se je že govorilo o večji zaposlenosti, toda zaposlenost v obrti v splošnem še ni dosegla obsega pred največjo gospodarsko stisko. Mnoga obrtna podjetja še zmerom preživljajo hude čase, kar je treba zdaj še tem bolj naglasiti, da se ovržejo domneve, češ da se bo zdaj vse popravilo samo od sebe.

Zlasti moramo premisliti, da so mnogi obrtniški obrati med stisko zelo zaostali in da oprema delavnic ne ustreza zdajšnjim zahtevam, zlasti še, ker je konkurenca čedalje ostrejša in ker se je obrtniško delo zelo pocenilo. Obrtnik ni mogel modernizirati svojih obratov med stisko, zdaj jih pa tudi ne more, ker je zelo obubožal. Zaščite ni bil potreben le kmet, temveč tudi obrtnik, toda na njegovo zaščito niso mislili. Obrtnik je bil prepuščen povsem sam sebi sredi vse neizprosne stiske. Denarni zavodi so prenehali izplačevati prihranke. Še tisti redki srečni obrtniki, ki so si kaj prihranili, niso mogli dobiti iz denarnih zav. prihrankov, ko bi jih najbolj potrebovali. Prav tako pa obrtnik ni mogel dobiti posojila niti na zanesljivo jamstvo, da bi si z njim pomagal v največjih težavah. Še nesrečnejši so obrtniki, ki so se zadolžili v dobi dobrih časov, ker so mislili, da bodo dolg lahko kmalu odplačali, ko bodo delali v moderniziranih, z novimi stroji opremljenih delavnicah z večjim uspehom. Razočaranje je bilo hudo. Naročila so izostala, konkurenca je potisnila cene navzdol, da delo pogosto ni poravnava niti produkcijskih stroškov. Obrtnik pa je moral kljub temu odplačevati dolg v dogovorjenih rokih. Pri tem moramo upoštevati, da je imel denar med gospodarsko stisko znatno večjo vrednost kakor tedaj, ko si ga je obrtnik izposodil in ga vložil v obrat. Nekateri zadolženi obrtniki so plačali že toliko na samih obrestih, kolikor je znašal dolg, ki ga niso še niti začeli odplačevati. Mnogi obrtniki so med stisko silno obuboža-

li in niso mogli vzdržati, drugi so se obdržali na površju le z največjimi napor.

Za vse te obrtnikove težave ni bilo nikjer pravega razumevanja. Obrtnik ni zahteval zaščite, kakršne je deležen kmet, toda pričakoval je vsaj upoštevanje svojih težav. Ni zahteval in ne zahteva, da bi mu odpisali dolgove, ker še vedno hoče stoo odstotno vrniti vse, kar je dolžan, toda nuditi mu je treba vsaj možnost zmogljivega odplačevanja. Obrtnik opravičeno terja zaščite vsaj toliko, da bi dolgove odplačal v daljši dobi in obrestih po znižani obrestni meri.

Strahotna zima v Sibiriji je terjala tisoče žrtev

Ze prej, preden je pri nas nastal hud mraz, je strahotni mrzli val zajel vso Sibirijo in del evropske Rusije. Takih zim tudi Rusi ne pomnijo. Vlaki vozijo zelo neredno in tako več manjših krajev nima premoga. V nekaterih krajih je mraz dosegel že nad 60 stopinj pod ničlo. Tak mraz zahteva seveda tudi na tisoče žrtev, ker se nikjer ni mogoče uspešno zavarovati proti njemu. Cele pokrajine so kakor izumrle. Vasi se komaj vidijo izpod visoke snežne odeje. Edino znamenje človeških bivališč je še dim, ki se tu in tam dviga z bele ravnine. Prebivalstvo se je zaprlo v svoje kočice in sosed ne ve, kaj se pri sosedu godi, ker se nihče ne mara izpostavljati mrazu.

Malo pred nastopom najhujšega mraza je nekaj družin azijskega naroda Ojratov potovalo od mongolske meje proti Novokuzneckemu, pa jih je nedaleč od tega mesta zajela noč z viharjem. Utaborili so se v snegu in se greli ob ognjih, dokler je bilo kaj goriva. Ponoči pa je mnogo ljudi in živali zmrznilo. Preostali so se branili smrti s tem, da so kurili z oblekami že zmrzlih tovarišev, z vozovi in trupli živali. Trupla zmrzlih ljudi so kurili v ognju, ker v zaledeneli zoviti ni bilo mogoče stopiti jam.

Silno škodo trpi obrtništvu zaradi čedalje bolj razširjajočega se šušmarstva. Kljub vsemu doslej še ni bilo izdanih dovolj učinkovitih ukrepov proti šušmarstvu, ki postaja grobokop pravega obrtništvu. Zdaj so se začele pojavljati še posebno nevarne oblike šušmarstva med obrtniki samimi. Tako so začeli nekateri obrtniki spreminjati svoje delavnice, namenjene le eni stroki, v nekakšne splošne obrate, kjer naročnik lahko dobi vse vrste izdelkov. Umevno je, da zaradi tega še tem bolj narašča nezadovoljstvo med malimi, nezaščitenimi obrtniki.

Poglavje zase je pa umazana konkurenca. Nekateri obrtniki so v obupni borbi za kruh zadnja leta začeli prevzemati dela po tako pretirano nizkih cenah, da soliden obrtnik nikakor ne more tekmovati z njimi. Dogaja se, da nekateri obrtniki prevzemajo dela tako poceni, da pomočniška dela opravljajo sami, ker bi pomočnika ne mogli plačati po navadnih pomoč. mezdah. Delajo torej za nižjo mezdno kakor pomočniki. Zato so cene obrtnih del silno nizke. Nujno potrebno bi bilo, da bi oblastva predpisala mejo cenam za obrtna dela.

Na pristojnih mestih bi se morali še zavedati, da je tudi obrtnik potreben socialne zaščite, ne le pomožno delavstvo, zlasti v teh časih ko se obubožanje med obrtništvom čedalje bolj širi. Letos bodo končane priprave za obvezno starostno zavarovanje obrtnikov. Zavarovanje bo terjalo seveda velike žrtve, a obrtniki ne bodo smeli oklevati pred njimi, saj je njih zavarovanje eno izmed njihovih življenjskih vprašanj.

Zal obrtništvu še nima dovolj razumevanja za socialno zavarovanje v splošnem, kar se kaže v tem, da nekatera podjetja še vedno ne prijavljajo redno svojega delavstva okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev. Kazni za te prestopke so ostre, kar pa ne spametuje nekaterih obrtnikov. Ko je stiska tako huda, mora pa še kazni plačevati.

V območju Urala je mraz divjal najhujše med Ostjaki in Samojeji, čeprav so ta ljudstva vajena hudih polarnih zim. Toda letos je najhujši mraz pritisnil brez prave prehodne mrzle dobe, zato je v vsaki vasi že po več ljudi zmrznilo. Ob Irtsiju je zmrznilo silno mnogo ljudi, po večini žen in otrok, ki niso prenesli mraza 67 stopinj pod ničlo. Na stotine žrtev je tudi v Jakuziji, znani še iz carske dobe, ker so tja izganjali zločince in je tu polarna noč izredno dolga. V Verhojansku je mraz dosegel že 71 stopinj pod ničlo. Prav take so razmere med Buriati in Mongoli na skrajnem vzhodu Rusije.

Mraz je seveda vse severne živali zbral okrog ljudskih bivališč, kjer se skušajo preživeti. Iz Tiflisa, Batorja, Kurka, Taškenta, Murmanskega, Ulana in iz vasi ob Tobolu, Obu in Jeniseju poročajo o pogostih vpadih sestradanih volčjih skupin, ki so zavoljo lakote neverjetno drzne. Prav tako prebivalstvo ni več varno pred volkovi na polotoku Tajmiru in v območju Bajkalskega jezera.

V mestu Kara-Bugazu v Turkmenistanu so volkovi »deli« v staji sredi dneva, pa se nihče ne upa v hišo preganjat jih. Ob Baltskem jezera so zmrzile vse reke.

Da bi se rudarjem več ne vrnili hudi časi

Lansko leto se je znatno izboljšal položaj trboveljskih rudarjev, ki zdaj lahko žive vsaj kolikor toliko človeka vredno življenje. Trboveljski premogovniki so obratovali v zadovoljivem obsegu. četudi lanska zima ni bila tako huda, kakor so je napovedovali. Razpečavanje premoga je bilo od meseca do meseca povoljnejše. Tudi državne železnice so rednejše nabavljale trboveljski premog.

Od ugodnejšega razpečavanja premoga pa ni imelo koristi samo delavstvo, temveč tudi trboveljski pridobitniki in kmetje. Boljši zaslužki delavstva se poznajo povsod: v obratih, v trgovini, pri kmetu in na občini. Stare rane, ki jih je zrakrivila gospodarska stiska, v celoti sicer še niso zaceljene, toda ne bolijo že več tako kakor prej. Če danes v gostilnah ni tako živahno, kakor je bilo v letih pred stisko, pomeni to bolj izboljšanje v načinu življenja naših rudarjev, ki so se v veliki meri odvadili uživanja pijač.

Veliko zlo v preteklem letu pa je bila draginja, ki je precej narasla. Da se je v preteklem letu položaj izboljšal kažejo tudi pove-

žani dohodki trboveljske občine. To pač pomeni, da se je davčna moč prebivalstva dvignila, četudi upoštevamo, da so se dohodki občine občutno povečali zlasti zaradi zvišanja doklad, ki bi se morale pravilno znižati zaradi volje izpada šolskih proračunov, ki jih je prevzela banovina.

Izboljšanje položaja trboveljskih rudnikov je prišlo v prid tudi okoliškim kmetom, ki pridno dovažajo v rudniške okolišče jamski les in razne pridelke.

Zaradi naraščajoče draginje so se že v začetku lanskega leta začela gibanja trboveljska strokovna delavska društva. Voditelji strokovnih društev so zaslišali včlanjeno delavstvo, ki je po kratkih posvetovanjih osvojilo predloge za izpremembo kolektivne pogodbe, ki je bila pri pogajanjih aprila sprejeta in podpisana. Rudniško delavstvo je s to pogodbo mnogo pridobilo.

V začetku novega leta želimo rudarjem, da bi se več ne vrnili časi hude stiske in da bi se jim položaj še izboljšal.

Politični pregled

Po poročilih, ki prihajajo iz republikanske Španije,

je frankovska ofenziva znatno popustila.

Republikanci so na katalonski fronti skoro čisto ohranili svoje položaje. Na fronti od Leride do Balaguera, ki je dolga nad 80 km, so republikanske čete odlično držle. Pripravljeni so tudi zadosti rezerv, da v primeru potrebe izpopolnijo prve vrste. Frankovci so na spodnjem odseku Segre dosegli uspehe, ki so jih morali drago plačati, kakor zatrjujejo republikanske vesti. Zdi se, da so Francose čete že zelo utrujene in izčrpane in da se bo ofenziva kmalu končala.

Na Silvestrovo

so frankovska letala vrgla na Barcelono več sto težkih bomb.

Ker se je to bombardiranje izvršilo nenadno, je nastal med prebivalstvom velik poplah. Ubitih je bilo 62 ljudi, v bolnišnice pa so pripeljali 11 ranjencev. Žrtve so po večini civilisti. Samo v eni ulici je bilo porušenih osem hiš, vseh skupaj pa je razdejanih 30 poslopij. Frankovska letala so bombardirala tudi Poper, kjer je bilo ranjenih okoli 20 ljudi, in vrgla okoli 50 velikih eksplozivnih bomb na pristaniški okraj Cartagene. Bombe so padle v morje. Žrtv tu ni bilo. — Uradno javljajo iz Madrida, da so republikanci lani sestrelili 652 frankovskih letal nasproti 293 v l. 1937.

Predsednik ameriškega odbora za zunanje zadeve v senatu senator Pittman je izjavil:

Če Japonska ne bo odgovorila zadovoljivo na nedavno notu glede Kitajske, bodo Zedinjene države prisiljene k ostrim ukrepom.

Predvsem bodo morale prepovedati uvoz blaga iz Japonske. Prepoved uvoza bi mogel skleniti tudi državni zbor (kongres). Ta ukrep bi se mogel izpopolniti tudi s prepovedo iz-

Vaški apostol

PO L. GANGHOFFERJU PRIREDIL R. B. 26

»Tako? Kakor železo? Beseda ni stabilna.«

»Da! Peter mi jo je rekel.«

»Peter? Lopo je, dragi Janez, da se ne maraš šopiriti s tujim perjem. Peter ima res dosti lepih besed v svoji veliki malhi.« Gospod Felician je se nasmehnil. »Škoda je samo, da ne ve, kdaj naj malho odpre in kdaj je boljše, da ostane zavezana.«

»Res?« Janez je zastokal.

»No, meni je prav. Le pridi jutri! Zate bom doma in za Julko tudi.«

»Hvala, gospod župnik, pa lahko noč!« Kar prehitro je pošteni ženun pehnil k vratom.

»Janez?«

»Gospod župnik?«

»Ali še znaš tisto, česar se od nobenega človeka nisi naučil?«

»Kaj pa? ...« Janez je dobeho pogledal. Pamotna nauka, ki si ga je komaj pred mesecem naučil od senca v snegu, je čisto izginit iz njegovega spomina.

»Da, dala je pokimal župnik sam predse.«

»Mi ljudje se učimo samo zato, da vse pozabimo, ko bi svoje znanje potrebovali. Se to mi povej, kaj je danes s Petrom!«

Se napol v svojih mislih zaradi župnikove opombe o učenju in o uporabi znanja je dejal Janez: »Preveč ste me vprašali, gospod župnik! Včeraj je delal stol za vašo kuharico.«

»O, ljuba nebesa!«

»Danes ga pa še nisem nič videl.«

Zamišljeno je dejal gospod župnik same-

mu sebi: »Kar zdi se mi, zakaj ga danes ni bilo. Najbrž sedi pri Kajžarici in pri Liziki!« zikil!

»Da, njemu se dobro godi! Pa zbogom!«

Zunaj je Janeza zadržala še Katra s svojim gibčnim jezikom, v sobi pa je župnik še zmerom gledal proti vratom, za katerimi je bil mladi Gozdnik izginit. Potem je zamišljeno ponovil: »Da, njemu se dobro godi? Ker sedi Lizika pri njem? Zato?« Spet je menda dobil črviv grah. »No, le pridita mi jutri v dva k izpraševanju!«

Janez je s Katro kmalu opravil. Ko je videl, da se misli zaplesti v dolg pogovor, je hitro rekel: »Jutri bo izkušnja, pa še ne znam vsega. Zdajle se pojdem hitro učit. Zbogom!«

Ko je divjal proti domu, kakor bi ga bile večje podile, je dohitel staro ženico, ki je bila videti zelo dobre volje. Nепrestano je klepetala sama s seboj in se po cesti zibala.

Vzlic temi jo je Janez spoznal. Bila je potovka.

Muzala se je in hitela domov. Videlo se ji je, da se ga je nabrala čez mero. Zlasti ko je odklopala vrata svoje kočje je imela težave. Toda naposled se ji je tudi to naporno delo posrečilo.

Tečaj pa je nekdo vstal s klopi pred hišo in stopil k njej. »Dober večer, potovka! Dolgo te ni bilo. Tako hitro ti niso izplačali, kaj?«

Tečaj se je začela starka smejeti, kakor bi bilo to svedenje v temi najsrečnejši in najbolj vesel dogodek vsega njenega življenja. Tolkala se je po kolčih in se zvijala, kakor bi jo bilo v železcu škipalo.

Tečaj je Peter opazil, da je potovka popila nekaj več, kakor pa je za žejo potrebno. »Je-

voza vseh proizvodov iz Zedinjenih držav na Japonsko. Japonska bi morala v tem primeru izvršiti protukrepe, kakor prebivalstvo državnih odnosov, nikdar pa ne bi napovedala vojne. Vemo, da Japonska ne bo nikdar prišla na to stran Tihega morja.

Pogajanja, ki so se vodila med ameriško in kitajsko vlado

glede dovolitve večjega posojila Kitajski,

so zaključena. Amerika bo dala Kitajski posojilo v višini 50 milijonov dolarjev. Splošno se sodi, da je hotela vlada Zedinjenih držav na ta način podpreti Kitajsko v borbi proti Japonski in zadati s tem Japoncem hudi udarec v odgovor na japonsko politiko na Daljnem vzhodu.

Prški časopis »Přitomnost« objavlja

o češkoslovaško-nemških odnosih

članek, v katerem poudarja med drugim: Za Češkoslovaško je zadeva preprosta: ker nima več zavaznikov in je ostala osamljena, se mora sporazumeti s svojim sosedom. Samo Nemčija nas more zdaj ščititi. Dokazala nam je svojo zaščito, ko je šlo za Podkarpatsko Ukrajino. Bojevit narod, kakršnen so Nemci, spoštuje pogum, ki ga je pokazala Češkoslovaška.

V Angliji čedalje bolj narašča

zanimanje za bližnje potovanje angleškega ministrskega predsednika Chamberlaina tu zunanjega ministra Halifaxa v Riro.

Nekateri listi so svoje posebne poročevalce že zdaj poslali v Italijo. Program obiska angleških državnikov je že določen, a še ni znan javnosti. V ospredju razgovorov bo najbrže špansko vprašanje. Italija pripravlja angleškima državnikom svečan sprejem.

Predsednik francoske vlade Daladier je te dni odpotoval na Korziko.

V glavnem mestu Korzike Ajacciu je Daladierja navdušeno sprejela veličanska množica ljudi.

da pokaže svojo zvestobo Franciji kot odgovor na italijanske težnje po tem otoku. S Korzike je Daladier odpotoval v Tunis, kjer je bil enako navdušeno pozdravljen od francoskega in arabskega prebivalstva.

Iz Londona poročajo:

Namera nemške vlade, da bi povečala dosedanje sile svoje vojne mornarice.

zesmarjal. Pa mi vendar nisi denarja izgubil!«

»Ne, ne!« Od smeha je komaj govorila. »Na denar sem pa pazila! Poslušaj!« Potresla je torbo, da je zazvenelo v njej.

Peter se je spet pomiril in šepnil jo: »Botta Nana, zdaj pa imamo!« Pogledal je k le-sketajočim zvezdam in se prekrižal. »Hvala ti, bog! Res si ostal pri ročici!« Obrnil se je spet k potovki: »Kajne, da so številke prišle?«

»O, prišle pa, prišle! Zdej jih imamo. Naposled smo le dobili.« Med smehom se ji je posrečilo odpreti vrata in stopiti v vežo. »No, le pojdi z menoj, grbasti apostol, da dobiš svoj denar! Tega ti bom dala da veš!«

V sobici je našla svečo in žveplenke, toda luč je moral prižgati Peter. Ko je vzela iz torbe vrvice in se pripravljala, da strese njeno vsebino na mizo, ji je rušel v skrbeh: »Pazi, da ne pade kaj na tla!«

»O, tisto pa ne! Na svoj denar pa znam paziti!« Takrat se je že vsul na mizo kup bankovcev in srebrnikov. »Poglej, grbasti apostol! Le poglej!« S suhimi rokami je pobredla po denarju. »Veš, Italijani so mi izplačali v lirah, pa sem potem zamenjala za naš denar, papir in srebro. Zdej pa nastavi roke, da ti dam!«

Peter jo je ubogal in tečaj mu je potovka, ki se je še zmerom zibala med smehom, našla deset petdesetikov. »Tu imaš nazaj spet svojih pet sto dinarjev! Da ne bi znal izgube, ker si mi srečo prinesel! Saj si dober človek!« Zakrohotala se je. »Malo prisluhnejo si res, da veš! Eno izmed številčk si res uganil. Ljubozen je prišla. Da, trinajstica! Toda ti si jo prečrtal. Pri drugih dveh si pa zgrešil! Jaz sem stavila ambo in osem tisoč sem dobila.

je izvala mnogo skrbi. Politični krogi spravljajo namero nemške obvezitve na morja 14. in v zvezi z angleško-italijanskimi pomorskimimi odnosi.

Iz Prage poročajo, da

je bil med predstavniki Česke in Slovaške dosežen sporazum v nekaterih političnih vprašanjih.

V prvi vrsti je bilo sklenjeno, da se češki uradniki ne bodo več odpuščali iz službe na Slovaškem. Dosežen je bil tudi sporazum glede državnega gospodarskega sveta kakor glede skupnega proračuna, ki je brez primarnikijaja. Proračun znaša tri milijarde češkoslovaških kron.

Te dni je bilo

na Japonskem razpisano veliko notranje posojilo v znesku 300 milijonov funtov (75 milijard dinarjev).

Proglas, ki ga je finančni minister izdal na vse japonsko prebivalstvo, pravi, da mora japonsko ljudstvo še enkrat izpolniti svojo rodoljubno dolžnost in priskočiti državi in vojski na pomoč, da bi izpolnili veliko nalogo ustvaritve novega reda na Daljnem vzhodu. Minister tudi opozarja, da se bodo povečala nekatera javna bremena v svrhu izplačila novega posojila.

Te dni se je osnovala

nova politična stranka v Angliji pod vodstvom bivšega ministra Churchilla.

Dozdaj so se v novo stranko prijavili Churchillov zet Sandis, ki je pripadal dozdej konservativni stranki, datje MacHarold, ki je pripadal dozdej liberalni stranki, in še več drugih poslancev konservativne in liberalne stranke. Nova stranka namerava zavzeti stališče proti vladi.

Nemško časopisje se bavi

z ljudskim štetjem na Slovaškem, ki je bilo izvršeno na Silvestrovo.

in piše, da je slovaška vlada na skrajno neprijeten način poplačala naklonjenost Nemčije. Pri ljudskem štetju so bili Nemci, kakor piše nemško časopisje prezrti in so skušali na umeten način zmanjšati njihovo število. Tudi madžarski listi se pritožujejo. To glasovanje je bilo po mnenju madžarskega tiska napereno proti Madžarom in Nemcem, da bi se na umeten način znižalo njihovo število. Listi zahtevajo, da se to ljudsko štetje razveljavi in izvede novo pod javnim nadzorstvom. Po madžarskih vesteh bo na protest predstavnika nemške manjšine razveljavljeno ljudsko štetje slovaškega prebivalstva.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na sejmu v Pljuja so se trgovali za kg žive teže: voli po 2.50 do 4.25, jener 3 do 3.75, biki 3.80 do 4, krave po 2 do 4.75, teleta pa po 3 do 5 din. Konje so prodajali po 600 do 3.500 din za glavo.

SVINJE. Na pljujskem sejmu so se za kg žive teže trgovali: pršutarji po 7 do 7.75, debele svinje po 8 do 8.50, plemenske svinje po 6.50 do 7.25 din. V Dravogradu so bili speharji po 12, pršutarji po 10 din za kg žive teže.

SIROVE KOŽE. V Dravogradu so bile goveje po 10, telečje po 11 in svinjske po 6 din. v Kranju goveje po 12 do 14, telečje po 15 in svinjske po 8 do 12 din kg.

VOLNA. V Dravogradu je bila neoprana po 24 in oprana po 34 din, v Kranju neoprana po 24 do 26 in oprana po 34 do 36 din kg.

MED. V Dravogradu je bil čisti med po 18, v Kranju po 22 do 24 in v Konjicah po 17 din kg.

KRMA. Seno je bilo v Dravogradu po 50, v Kranju po 80 in v Konjicah po 45 do 55 din 100 kg. Slama se trguje po naših krajih med 30 do 50 din za 100 kg.

KROMPIR. V Dravogradu po 100, v Kranju istočasno po 100 in v Konjicah po 80 din za 100 kg.

VINO. Pri vinogradnikih v konjiškem okolišu je stalo navadno mešano vino 3 do 4, finijeje sortirano pa 5 do 7 din liter.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah 3. t. m.:

- 1 holandski goldinar za 23.92 do 24.30 din;
- 1 nemško marko za 17.70 do 17.88 din;
- 1 angleški funt za 203.90 do 207.10 din;
- 1 ameriški dolar za 43.80 do 44.40 din;
- 100 franc. frankov za 115.30 do 117.50 din;
- 100 češk. kron za 150.75 do 152.25 din;

Veš na dvanajestico in na devetico. Ko sem tebe videla, sem se jih spomnila! Dvanajestica je apostolska številka, devetica je pa za prisnuknjene, ki do desetih ne znajo šteti. Ti dve številki sem stavila zaradi tebe. Zato pa tudi nočem, da bi ti kaj svojega izgubil. Smeje se je dvignila roko in ga pobožala po prstem bledem obrazu. »Hvala, grbasti apostol, vsokrat hvala!« Opetekla se je nazaj k nozi in začela zlagati denar nazaj v vrečko. Peter je še zmerom držal stegnjene roke in v njih deset srebrenkov. Potem pa je rekel: — ne, saj so hle njegove besede bolj podobne bričavemu lahanju. To ni res! To mi moraš dokazati!

Potovka se je zarežala, segla v torbo in po dolgoem iskanju prinesla iz nje težki dnevniki. Tole pogledaj, če znaš brati!

Peter je stisnil srebrenike v pest, se sklonil čez mizo in začel počasi brati...

Tam so bile črno na belem številke zadnjega tržaškega zvehanja: 13, 9, 12 in še dve drugi.

Drhteč se je Peter vzravnil, odprl pest, da so se srebreniki zakotalili po tleh in brez besede odšel.

Za njim je zvenel potovkin pijam smeh.

Ko je stopil v vežo, je pogledal k drugemujočim zvezdam. »Prismuknjence! Prismuknjence! Bo že res tako!«

Prišel je do Gozdnikove hiše, pa se je obrnil nazaj.

Prišel je tudi do Kajzarčinega doma. Zastavil se je v zaprte duri in se spri obrnil.

Gnala ga je v cerkev. Cerkev je bila takrat pusta. Na je njegova mati škola zavajala, odpetala... Toda očiti so zvečer zaklepani po-

kopalniška vrata. Zastoj je stresal debele kovinaste križe.

Spet se je obrnil.

Proti poljem. Čez travnike je šel, čez njive, brez poti, brez cija, zmerom v krogu, kakor uboga, bolna žival.

Mimo senika je šel, kjer je njegova mati spala; skakal je čez brazde, v katerih je »solna Maruša« jedla vselej svoje samotno kosilo.

Ob robu gozda je stal kup dračja, kakor črna pošast.

Peter je dvignil pesti in zakričal: »Ali misliš, da se te bojim? Hudobec! Tebe se še dolgo ne bojim, da boš vedel!«

Ko so začeli padati praskelajajoči baški po tleh, se je Peter napol zavedel. Hiteč je omahnil na tla.

Nad njim pa so bile zvezde in lepa pomladanska noč.

XII.

Na veliki četrtok zjutraj — mirno je se bilo in dežla je šele zakurila v kuhinji — so se začeli v veži tako težki koraki, da se je vse treslo.

Peter je stopil na kuhinjski prag. Skoraj vsa odprtina kuhinjskih vrat je zadela njegova postava.

Dejala, saj mi boš dala krapje kuhar?

V prvem trenutku se je dekla prestrašila. Peterovga glasu ni takoj spoznala. Bil je čisto drugačen kakor ga je poznala od prej. V sramotki zgodnjega jutra je bil ves siv in črn in odsev v ognjišču so se pošastno igrali na njegovem obrazu. Po prvem strahu se je dekla zasmejala. »Kaj boš s krapjem kuhar?«

»Tega mi boš že dala kaj?« Peter se je rez-

100 italijanskih lir za 231.70 do 231.80 din.

Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 466 do 471 din. Nemški krpinski tekstili so stali 14.30 do 14.32 din.

Sejmi

10. januarja: Ljetomer (samo živalski) Metlika, Kamnik;

11. januarja: Plovina pri Sevnici;

14. januarja: Sv. Filip v Vercah.

Drobne vesti

— Zavarovanje poljskih posevkov proti toči in vremenskim nevarnostim uvede tudi moravska banovina. Takoj nato bo izšla tudi uredba o zavarovanju živine. Banaska uprava bo podprla novo ustanovo za začetek s 300 tisoč dinarji. Kdaj bomo v naši banovini spoznali potrebo take ustanove?

— Nova domača zedružna tkaninska tvornica v Kranju. V kratkem bo začela obratovati nova kranjska tkaninska tvornica »Teza« ki je bila zgrajena jeseni na Farnovski Lok. Zaenkrat je nova tvornica že zaključila sprejemanje delovnih moči, vendar bo pozneje razširila svoj obrat in zaposlila še več delavcev. Nova tvornica je čisto domača, vodijo jo izključno domačimi in tudi delo so dobili le domači delavci.

— Pridobitna odmera za 1938, ostane v veljavi tudi za 1939. Glede na očiščeno, da so se gospodarske razmere v naši državi v glavnem ustabile, je finančni minister Dušan Letica izdal odlok, da se veljavna odmera pridobitine za leto 1938, podaljša na leto 1939. Tisti davčni obvezanci, ki so imeli t. 1933 znatno manjše dohodke, podvržene pridobitni, lahko v splošnem roku za predložitev davčnih prijav vložijo prošnje z davčno prijavo, da se jim za leto 1939 pridobitina na novo odmeri. Takšne prošnje morajo biti kolokovane s kolkom za 10 din. Prav tako lahko davčno oblastvo pozove k predložitvi davčnih prijav pridobitine tiste davčne obvezance, za katere dožene, da so se jim dohodki, podvrženi pridobitni, leta 1938, znatno povečali, zato, da se jim odmeri za leto 1939, nova pridobitina.

— Slovenija na svetovni razstavi v New Yorku. Prihodno leto bo v New Yorku svetovna razstava, kjer bo razstavila tudi naša država. Razstava je zamišljena tako, da se bo prikazala Jugoslavija kot celota, ne pa po pokrajinah. Navzlic temu bodo lahko prišli posamezni deli države prav lepo do izraza, za kar bo v 40 oddelkih dovolj priložnosti. Pred-

ko zarežal. »Ze iz ljubezni. Ljubezen je prišla. Zdej imajo, ljudje!«

»Pojdi, norec! Ah že spet pridigaš?« Odrezala je zagodžo, ki je bila debelejša od deske, iz katere je Peter napravil stol za gospoda Felicejana.

»Bog ti poplačaj!« Peter je spravlil kruh v sukničev žep. »Pa povej Gozdniku, da me pred večerom ne bo doma.«

»Ali boš ves dan v cerkvi?«

Ne, ne. Zdej že lahko hodim. Malo bom pogledal po sosednjih vaseh. Da. Bele pojdem! V očeh mu je gorelo. Če Slovaku nihče ne mara pomagati, si mora pač sam! Pa zlogom! Ne zabavljaj, čez ljubezen! Ljubezen je prišla. Obrnil se je in spri se je tresla vsa veža, ko je stopal po tleh.

Dekla je gledala za njim in se smejala. V eni roki je držala blebi, v drugi pa nož. Danes ga nočni čuvaj ne bi smel srečati: ko je hotela odložiti nož, je opazila, da je na njem obvisela drobtinca kruha. Obhuzila je nož, toda takoj je v strahu drobtinco izpljanila. Spomnila se je, da mora ostati zaradi obhajila tešča. In ker se je bil tudi Peter na d samok, ki so imeli danes obhajilo, si je preplašena rekla: »Pa vendar ne bo kruha pogrele! Tako nekeščanski ne bo!«

Potem je začela kuhati prežganico. Sama Gozdnik je dobil znotaj. Vsi drugi so morali počakati do konca utrate mesa.

Ko je sedel župan za mizo in vzel poslednje požulce, vsi inhe so začeli prihajati drug za drugim domači in vsak mu je plašno pomnil, kako v besedah: »Naš odrusenik je moral trpeti in je odpuščen. Odnustite mi še vi, gospodarje!«

vsem bo to mogoče v velikem oddelku za tujski promet, kjer se bo lahko pokazala v slikah vsa lepota naše ožje domovine. Zbirajo naj se tudi slike iz onih krajev, ki so dali največ izseljencev, predvsem iz Bele krajine, da pokažemo tudi našim izseljencem njihove najljubše kraje. Lepih slik in prizorov je dovolj na razpolago. Prav tako bomo razstavili ročna dela. Pojasnila glede prodaje in prevoza teh izdelkov daje državni osrednji zavod za žensko domačo obrt v Ljubljani. Vsi predmeti morajo biti pripravljene do 20. januarja letos.

Podpore za odpravljanje samorodnic

Banska uprava dravske banovine je razglasila: V želji, da se bodo našemu vinogradništvu in zdravju škodljive samorodnice iz naših vinorodnih leg odpravile, bo banska uprava tudi letos v okviru proračunske možnosti podpirala zatiranje samorodnic. V ta namen bo dovoljevala za vsaka dva v vinorodnih legah jeseni in pozimi l. 1938-39. odpravljena trsa samorodnic po en cepljen trs plemenitih sort iz banovinskih trsnic in to izključno le po tehle pogojih: a) da je samorodnica že odpravljena, b) da je vinograd samorodnic starejši od šestih let, c) da prosilec nima v slabši legi drugega novejšega nasada samorodnic, d) da prosilec naroči pri banovinski trsnici toliko cepljenk, kolikor je odpravil samorodnic; za naročene cepljenke plača polovično ceno. Da bi prosilec le dobil polovico cepljenk, ne da bi plačal ostalo polovico, je izključeno. Podpora se bo dovolila le do največ 600 odpravljenih trsov samorodnic.

Prošnje, ki izpolnjujejo te pogoje, naj se vlagajo po občinskih upravah sreskemu načelstvu. Prošnji mora biti priloženo potrdilo banovinske trsnice o naročenih cepljenkah. Občinska uprava pa potrdi na prošnji, da je prosilec siromašen, da je lega odpravljenih samorodnic vinorodna lega in da v prošnji omenjeno število odpravljenih samorodnic ustreza resnici. Preden občinska uprava trdi podatke, se mora po svojem organu prepričati, ali so podatki v prošnji resnični, ker občinska uprava odgovarja za vse podatke, ki jih v prošnjah potrdi. V izjemnih primerih se bodo mogle upoštevati tudi prošnje iz nevinorodnih krajev, kamor se bo dodeljevalo po eno sadno drevesce za 30 odpravljenih trsov samorodnic, in sicer pod prej omenjeni-

mi pogoji. Za vsak uspešno precepjen trs samorodnice se bo dovolilo po 20 par nagrade, vendar največ do 1000 trsov. Prošnje morajo dospeti na sresko načelstvo najkasneje do 20. februarja. Vse kasneje vložene prošnje ne bodo upoštevane.

D O P I S I

LJUBNO V SAVINJSKI DOLINI. Tukajšnja gasilska četa bo imela v nedeljo 8. t. m. svojo redno letno skupščino, na kateri bo med drugim volitev predsednika. Za to mesto se poteguje tudi neki mož, ki o njem pravijo, da se bo takoj prižogel na gasilsko župo, če ne bo izvoljen. Gasilci torej pozor!

Domače novosti

* **Novo ravnateljstvo okrožnega urada za zavarovanje delavcev.** Ker je potekla po zakonu določena triletna funkcijska doba ravnateljstva okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, je minister za socialno politiko razrešil dozdajšnje ravnateljstvo in imenoval novo. Istočasno je imenovano tudi novo nadzorstvo. V novo ravnateljstvo so imenovani iz skupine delodajalcev stavbenik Matko Curk, industrijec Anton Rovina in ravnatelj tvornice »Zmaj« Franc Jeglič iz Ljubljane, stavbenik Konrad Golgranc iz Celja, trgovec Franc Klanjšek iz Maribora in ravnatelj Žebljarske zadruge Jože Gašperšič iz Kroke. Iz skupine delojemalcev so v novem ravnateljstvu šef uprave »Slovenca« inž. Jože Sodja, urarski pomočnik Jože Jonke in tajnik Zveze združenih delavcev Franc Luzar iz Ljubljane, zasebni nameščenc Jože Melaher iz Maribora, občinski tajnik Jože Loboda z Dola pri Ljubljani in paznik Franc Gumpot iz Mislinja. V novem nadzorstvu sta iz delojemalske skupine zasebni uradnik Stanko Golob iz Št. Vida pri Ljubljani in delavec Peter Kotnik iz Ljubljane; iz delodajalske skupine pa novinar Franc Kremžar in ravnatelj Kranjskih deželnih elektrarn inž. Franc Miklavc, oba iz Ljubljane.

* **Lepa prosvetna prireditev v Celovcu.** Slovenska prosvetna zveza za Koroško je v dneh 27. in 28. decembra priredila v Celovcu izredno dobro obiskan voditeljski tečaj. Sledil mu

je občni zbor, ki je po številu udeležencev kakor tudi po vsebini sporeda svečano pokazal na voljo koroških Slovencev po duhovni povezanosti z ostalim slovenskim narodom. Na prireditvi je bila zastopana vsa slovenska Koroška.

* **Nakup turščice za vojsko.** Od 1. januarja do 30. aprila bo vsak torek, četrtek in soboto dopoldne neposreden nakup koruze za potrebe vojske v prostorih vojaškega senika v Stritarjevi ulici v Mariboru pri vojašnici vojvode Putnika. Jamčevina ni potrebna. Vsi ostali pogoji se dobe v garnizijskem skladišču v Mariboru, Ob železnici 16.

* **Prijava koles v l. 1939.** Lastniki naj prijavijo svoja kolesa do 28. februarja. Pri letošnji registraciji koles se mora plačati tudi 15 din za državni cestni sklad.

* **Smrt zaslužnega gasilca.** V Dolenjskih Toplicah je umrl splošno znani posestnik g. Franc Sitar v 74. letu starosti. Bil je med ustanovniki topliškega gasilnega društva, v katerem je deloval do svoje starosti. Odlikovan je bil s srebrno in zlato kolajno za zasluge, ki si jih je pridobil pri gasilstvu, ter bil izvoljen za častnega člana društva. Mnogo let je vozil kopališke goste na razne izlete in je bil zaradi svoje šegavosti splošno priljubljen. Bodi mu ohranjen lep spomin!

* **Kot žrtev materinstva je izdihnila Ivanka Nagodetova,** žena zidarskega mojstra iz Gornjega Logatca. Pogreb nesrečne matere na zadnji dan preteklega leta je pokazal, kako so vaščani sočustvovali z nesrečno družino. Marljivemu mojstru naše iskreno sožalje!

* **Za potovanje v Češkoslovaško je potreben vizum.** Potni listi oseb, ki pridejo iz Jugoslavije v Češkoslovaško, so odslej podvrženi vizumu za vse češkoslovaško ozemlje.

* **Nemška Radgona dobi vojak.** Komaj leto dni pred priključitvijo Avstrije k Nemčiji si je mestna občina Radgona izvojevala upostavitve vojaške garnizije, ki je bila po prevratu in polomu Avstrije ukinjena. Isto pa se je zgodilo ob priključitvi Avstrije k Nemčiji. Lovski bataljon, ki je bil nastanjen v Radgoni, je prešel v sestav nazaj v Gradec. Na ponovne predstavitve mestne občine Radgone pa je zdaj garnizija v Radgoni spet upostavljena. Vojaštvo bo nastanjeno v vojašnici Konrada Hötzendorfa, kjer je bil nekdanj nastanjen 97. tržaški pešpolk slovenskih fantov.

* **Koroške novice.** Novi koroški deželni glavar minister Klausner je obljubil, da se bo podraveljski most pričel graditi pomladi. Podravlje so odrezane od krajev onstran Drave.

»No, da!« je dejal Gozdnik vsakomur. »Naš gospod je dal zgled, mi pa ga moramo posnemati. Pobiljšaj se pač!« Potem je še rekel: »Kje pa je Peter ostal?« Toda dekle ni bilo več v sobi, drugi pa o Petru niso ničesar vedeli. Tedaj se je Gozdnik zasmejal: »Temu bi rad rekel, naj se malo spametuje. Samo nekaj besed. Pa prav n j e g a ni od nikoder.«

Ko so drugi šli, je prišel še Janez. Videlo se mu je, da se ni naspal. »Odpusti mi, oče!« »Saj mi nisi nič storil!« je dejal stari in sina prijazno pogledal. »Samo malo zmešan si bil zadnje dni. No, zdaj vsaj vem, zakaj. Zdaj ti ni treba več kisto gledati.«

»Seveda. Zdaj vsaj veš, zakaj!« Toda Janezov obraz se ni prav nič izpremenil.

Gozdnik se je namuznil in ga vprašal: »Ali si Julko že prosil za odpuščanje?«

Čudno veselo je Janez pogledal očeta, — kakor bi ga bil najrajši ugriznil. »To pa ni potrebno. Ona mi ni nič zamerila.«

»Da, da, krotka je, pa dobra! Kakor kropilni kamen!«

»Ne, oče, ne govori o tem!« Janez se je iznenada zresnil. »Kropilni kamen pusti, da vtikajo vsi roke vanj. Ženska, ki se hoče omožiti, pa tega ne sme pustiti.« Šel je proti vratom.

Na cesti je odpel suknjič, kakor človek, ki je prišel od razbeljene peči. Odhitel je proti cerkvi. Bil je prvi vernik, ki je tisti dan stopil čez cerkveni prag. Že davno je stal na koru, ko je začelo zvoniti. Skozi pisana okna je začelo siliti jutrnje solnce. Le malo je razvedrilo resno ozračje v cerkvi, ki je imela stranske oltarje že zagnjene s črnimi prtji. Samo glavni oltar je še kazal barve krščanskega

veselja. Toda vsi križi so bili zaviti v črno tenčico, podstavki svetniških kipov pa obloženi z mrtvaškimi prtji. Kakršno je bilo razpoloženje v cerkvi, takšno so bili tudi farani. Ni bilo klepetanja in nemira kakor druge dni. S pobešenimi očmi so stopali vsi v cerkev in nihče ni pogledal svojega sosedu. Samo pobožna Julka je morala biti izjema. Mimogrede je pogledala na kor.

Gospod Felicijan je bral tiho mašo. Po povzdigovanju je vzel kelih iz tabernaklja, ga blagoslovil, ovil zlati držaj z belo čipkasto rutico, dvignil hostijo in šel proti leseni ograji, ki je ločila glavni oltar od cerkvene ladje in je bila pokrita z belim prtjom.

V tihih vrstah so stopila dekleta iz svojih klopi. Po štirinajst jih je lahko hkratu klečalo pri božji mizi. Roke so skrivale pod beli prt, ki so ga dvigale do brade. Marsikatera je imela bied obraz, marsikatera vročično rožastega in izgubljen lesket v plašnih očeh. In gospod Felicijan je mrmral besede blagoslova in nosil hostije od ust do ust.

Ko je prišel do Julke, mu je roka za trenutek zastala. Toda ne da bi se bila ganila, pobožno in potrpežljivo ga je Julka gledala in čakala z malce iztegnjenim jezikom. Gospod Felicijan ji je dal sveto telo, se obrnil stran in si obrisal prste.

Ko se je prostor ob ograji izpraznil, je spet obstal gospod Felicijan s hostijo v roki. Čez vso cerkev je pogledal prav v zadnji kot. Videl je dva prazna prostora. Z izrazom skrbi se mu je zmračil obraz.

Fantje so prišli na vrsto. Ti niso bili več tako mirni in tihi kakor dekleta. Okovani čevlji so ropotali na kamenitih tleh.

Julka je stala v klopi. Obraz ji je rdel in

smehljala se je. Komaj vidno je gledala v stran po vrsti fantov, ki so prihajali iz ozadja. Potem je prišel Miha. Na njem je obvisel njen pogled in spremljal ga je do oltarja, »koraj nekoliko plašno. Kar oddahnila se je, ko je župnik obhajal tudi njega.

Potem se je vrsta obrnila. Zdaj je z očmi lovila še nekoga drugega. Toda Janez je šel mimo nje in ni dvignil obraza.

Po maši, ko je župnik še blagoslovil vse, je Julka prva zapustila svojo klop. Pred cerkvenimi vrati se je postavila na prežo.

Ko je Janez z drugimi fanti stopil čez prag, mu je Julka pomolila roko in šepnila: »Ali mi odpustiš, ljubi?«

Pogledal jo je. »Naš odrešenik nam je dal zgled in posnemati ga moramo pač.«

Drug ob drugem sta šla čez pokopališče. Tedaj je Janez zaslišal pri vratih Mihov glas: »Fantje, ali ste videli? Kajžaričine pa ni bilo! Ali ste videli?«

Mlada Gozdnika so zsrbele pesti in skoraj bi se bil obrnil. Julka pa se mu je obesila na roko in ga vlekla dalje. Do pokopaliških vrat ga je privedla, potem pa se je je skoraj surovo otresel in rekel: »Na materinem grobu bi še rad zmolil očenaš.«

Julka je zastokala, toda brez besede je šla z njim do Gozdnicičinega groba. S sklenjenimi rokami je stal Janez pred zeleno gomilo in gledal, kakor bi bil klical v tiho prst: »Mati, svetuj mi!«

Za obema je prav tedaj šel župnik z brevirjem v roki.

Čez nekaj časa je Julka plašno pocukala Janeza za rokav in mu rekla: »Ne smeva pustiti, da bi gospod župnik čakal...«

Dalje prihodnjič.

Kdor hoče priti na ono stran Drave, mora napraviti ovinek preko Beljaka. Govori se tudi, da bodo dobili Podraveljčani novo cesto od Lipe do mosta in naprej do Baškega jezera. — Boroveljski vodovod je bil zgrajen v letih 1905. in 1906. ob tako zvanem Ribnjakovem vrelicu. Čez nekaj let pa se je že pokazalo, da vrelcu ni zadosti močan. Po vojni je hotela boroveljska občina večkrat vodovod povečati, toda zaradi denarnih težkoč je ostalo zmerom samo pri načrtih. Zdaj pa bo le nov vodovod. Delo je že precej napredovalo. Kakor hitro bo vreme spet dopustilo, se bo delo nadaljevalo.

* **Najdaljši predor v Srbiji.** Proga Čačak—Banja Luka grade že dve leti. Vezala bo srednjo Srbijo z gornjo Bosno, torej kraje, ki imajo izredno mnogo rudnin in plodne zemlje. Blizu Valjeva so morali zgraditi tudi več predorov, katerih eden bo dolg nekaj nad pet kilometrov in bo torej največji predor v Srbiji. Proga bo gotova čez eno leto.

* **Širjenje trahoma po Međmurju.** Svoječasno smo že poročali o širjenju nevarne očesne bolezni trahoma po Prekmurju, Međmurju in po Hrvatskem Zagorju. Najbolj se širi trahom po Međmurju, kjer je za žrtve te bolezni samo ena bolnišnica, in sicer v Prelogu. Cele vasi je zajela ta nalezljiva bolezen in so kraji, kjer ni niti enega zdravega prebivalca.

* **Zivinske kužne bolezni.** Po stanju z dne 10. decembra je bila v dravski banovini slinavka in parkljevka v 292 hlevih, svinjska kuga v 40, svinjska rdečica v 17 in smrkavost v 1. Perutninska kolera je bila pri enem posestniku in čebelna kuga tudi pri enem.

* **Zdravstveni dom in Protituberkulozni dispanzer v Slovenjem Gradcu** sta začela delovati 2. t. m. Zdravstveni dom (šef dr. Pohar Maks) ima uradne ure za šolsko polikliniko vsak torek in četrtek od 11. do 12., za otroški dispanzer vsak torek od 15. do 16. ure in vsako sredo od 11. do 12. ure, za posvetovalnico za matere vsako sredo od 15. do 16. Protituberkulozni dispanzer (šef dr. Simoniti Lojze) ima uradne ure vsak ponedeljek in petek od 3. do 5. popoldne.

* **Okrog 70 odstotkov nepismenih je med prebivalstvom primorske banovine.** Na splošnem je pismenost večja v obmorskih krajih, a manjša v okrajih, ki pripadajo primorski banovini. So mnogi kraji, kjer šol sploh ni. Zaradi tega ima banovina mnogo stroškov za gradnjo novih šolskih poslopij. V osmih letih je banovina zgradila vsega 129 šolskih poslo-

pij, medtem ko jih 60 še grade. V mnogih primerih je tudi država izdatno podprla gradnjo šolskih poslopij. Veliko prosvetno delo opravljajo tudi hrvatska prosvetna društva, ki že dve leti uspešno pobijajo nepismenost na vasi, ki šteje še zmerom okoli 70 odstotkov ljudi.

* **Elektrifikacija Dravinjske doline.** Nedavno je elektrarna Fala začela z elektrifikacijo Dravinjske doline. Konjiško gradbeno podjetje Golgranc Konrad je na Tepanjskem vrhu že postavilo stavbišče za razvodni transformator, kmalu pa bosta dograjena tudi oplotniški in poljčanski. V doglednem času bodo stali že leseni vodi med Oplotnico in Tepanjskim vrhom ter Poljčanami. Nato se bo pričela napeljava toka. Zaenkrat bodo napeljavale deležni kraji: Oplotnica z okolico, Malahorna, Markačica, Dobriška vas, Pobreže, Tepanje, Draža vas z Žičami, Loče, Zbelovo, Laže in Poljčane z okolico. Načrt določa tudi napeljavo toka med Tepanjskim vrhom, Konjičami in Zrečami.

* **Slaboumni starček je zmrznil.** V gozdu nad Podkrajem so našli zmrznjenega 78letnega preužitkarja Jurija Zapuška. Zapušek je živel v Podkrajju v hišici poleg svojcev. Zadnje čase so se začeli pri starčku pojavljati znaki umobolnosti. Ze nekaj dni ni puščal nikogar več v svoje stanovanje. Njegovi svojeci so se ball, da ne bo stari siromak od gladu umrl, pa so mu nosili jed k hiši ter jo puščali na oknu, da jo je jemal potem v stanovanje. Tako je tudi pred nekaj dnevi prinesla Zapušku njegova snaha popoldne kavo za južno ter postavila skodelico na okno. Slišala je še, kako je tast kašljal v sobi. Ko pa je poslala zvečer svojo hčerko z večerjo, se Zapušek deklci ni več oglašil iz hiše. Domači so nato iskali starega moža, pa ga niso našli nikjer, ker je bila že trda tema. Naslednjega jutra so šli za sledovi, ki so se poznali po snegu in držali za hišo v gozd. Kakih 500 m od hiše so našli starčevo truplo. Ponoči je v snegu omagal in zmrznil. Po sledovih se je videlo, da je starec dolgo blodil po gozdu sem in tja, plazil se po grmovju in po skalah dokler ni omagal.

* **Vlak povozil dva neznanca.** Te dni se je tik pred postajo na Zidanem mostu zgodila huda nesreča. Po progi sta šla dva možka in ju je podrl brzi vlak, vozeč proti Mariboru. Prvemu je odrezalo glavo in stopalo na desni nogi drugemu pa nogo. Oba sta bila seveda takoj mrtva. Pri mrtvecih niso našli nobenih listin, na podlagi katerih bi se dali ugo-

toviti njuni imeni. Orožnikom se je posrečilo da so na podlagi nekega sodnega spisa, ki so ga našli v žepu enega izmed ponesrečenec, ugotovili njegovo istovetnost. Ponesrečenec je 22letni hlapec Valentin Podlogar, doma iz Št. Janža pri Krškem. Ime drugega ponesrečenca še ni znano.

* **Ko so objokavali njegovo smrt, se je dvignil z mrtvaškega odra.** Kmet Pero Brković v Veliki Peratovici pri Belovarju je bil že star in bolehen. Bolezen se mu je poslabšala in Pero je umrl. Položili so ga na mrtvaški oder in k njemu so prihajali njegovi prijatelji in sosede. Pozno v noč so sedeli ob odru, pili vino in se pogovarjali o pokojniku. Sredi te gostije pa je mrtvec nenadno odprl oči in začel gibati z roko. Ljudje so se prestrašili. Drug za drugim so jo ucvrtili na prosto. Soba je bila na mah prazna, le dva sta ostala. Tema je komaj dopovedal, da še ni umrl. Nato je poklical nazaj svoje prijatelje in z njimi pil vse do jutra.

* **Po nesreči je ustrelil prijatelja.** V ptujski okolici se zdaj skoro vsak večer zbirajo fantje in dekleta v eni ali drugi hiši, da pomagajo luščiti turščico. Te dni se je hotel udeležiti take zabave tudi 24letni posestnikov sin Franc Čuš iz Mezgovcev. Da pa ne bi šel sam, je povabil s seboj svojega prijatelja 22letnega Dragotina Čuša. Dragotin je vzel s seboj lovsko puško. Ko sta prišla na vas, jima je prihitel nasproti Franc Rakuša iz Mezgovcev in začel iz neznanega vzroka prepir z Dragotinom. Jela sta se ruvati, pri tem pa je Dragotin zadel z roko na petelina puške, ki mu je visela na rami. Posledica je bila, da je odjeknil strel in naboj je zadel zadaj stoječega Franca Čuša v zgornje stegno in v trebuh. Ranjenega Čuša so prenesli takoj v bližnjo hišo, kjer pa je siromak že po 15 minutah izdihnil. Pokojnik je bil sin ene izmed najuglednejših hiš v Mezgovcih, s katero zdaj sočustvujejo vsi vaščani.

* **Velik požar pri Robu.** Pred dnevi zvečer je gorelo v gorski vasi Sekirščah nad Robom. Žrtev ognja so bili več skednjov, dva hleva, ena žitnica in ena hiša. Zgoreli sta tudi dve svinji. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Roba, ki pa niso mogli gasiti, ker je voda zmrzovala.

* **Zrtev eksplozije v Kranju.** Nedavno se je primerila v tvornici lovskih nabojev v Kranju močna eksplozija in hudo poškodovala 25letnega puškarja Marjana Šmajdeka iz Primskovega. Na pomoč poklicani zdravnik dr. Bežek je nudil ranjencu prvo pomoč in ga

Po Hirschevi — J. M.:

V valovih grajskega jezera

Roman

17

»Ali ste mislili pri tem na nesrečo ali samomor?« je dalje vprašal dr. Klančnik.

»Kaj sem mislil, mi tu ni treba razlagati,« je odvrnil Košutnik s pogledom na obtoženca. »Sicer pa je bila moja domneva potrjena z najdbo ure v jezeru. Vedel sem, da je bila tedaj moja svakinja že mrtva, kajti sicer bi se bila vrnila domov ali pa nam vsaj sporočila, kam je šla.«

»Nasprotno, ni se marala vrniti domov!« je dejal Jug.

Kušutnik te pripombe ni niti najmanj uvaževal, temveč je z ginjenimi besedami opisoval obup svoje žene in grozo, ki se je je lotila pri pogledu na strahotno razmrčevano truplo rajne sestre. »Tega udarca, kakor se bojim, ne bo nikdar čisto prebolela. Zato sem tudi z njo odpotoval v tujino in hvala bogu, da ji ni treba danes pričevati in iznova doživljati vse bridkosti,« je končal Košutnik in sklonil glavo globoko na prsi.

»Ali vztrajate na tem, da ste v truplu prepoznali zemske ostanke svoje svakinje?« je vprašal zagovornik.

»Taka zagotovitev pač menda ni potrebna. Če bi moja žena in jaz le količkaj dvomila v to, bi najdeno truplo ne počivalo v rodbinski grobnici.«

Po ravnateljju Košutniku je prišla na vrsto tudi slušničad, ki je bila takrat v Gozdniku. Izpovedala ni ničesar posebnega, samo naglašala je, da se je bila gospodična v zad-

njem času zelo izpremenila, da pa je skušala prikrivati svoje trpljenje. Da bi bila zapustila svojo sestro in šla bog ve kam, se ni zdelo nikomur verjetno. Samo sobarica je menila, da samomor mlade gospodične spričo tolikšne potrtosti ni izključen.

Kuharica pa je kakor že prej v preiskavi, v nasprotju z vsemi drugimi pričami živahno vztrajala na tem, da v najdenem truplu ni prepoznala gospodične. Vendar pa je na zagovornikovo vprašanje, ali morda obtoženčevi izjavi verjame, odkimala.

Sledilo je zaslišanje kmetov, ki so preiskali grajsko jezero, in tistih, ki so truplo našli. Nato sta stara Petračka in njen vnuk precej zmedenopripovedovala, kaj sta bila slišala, ko sta se onega usodnega dne srečala Jug in Vera.

Izpoved zaradi tega ni bila posebno važna, ker je obtoženec priznal, da se je srečal s Petračko. Prav izjava nadzornika Mihona o tem, kako je bil sprejet pri Jugovki in kako je ta s svojim čudnim obnašanjem zbužala sum, ni mogla posebno vplivati na sodbo poslušalcev. Jug je namreč vse to priznal in na svoj način pojasnil: potegnil da je Vera iz jezera, jo povedel k svoji materi in ji pomagal, ko se je pripravljala na skrivno potovanje.

Učitelj Orešnik, ki je bil za Mihonom zaslišan, je bil edini izmed prič, ki si je vidno prizadeval razbremeniti obtoženca. Toda kaj

je moglo pomagati zagotovilo, da je poročilo Juga in njegove matere čisto resnično? Dokazati te svoje trditve ni mogel, temveč je moral nasprotno priznati, da je bil mladi visokošolec Jug v zadnjem času zelo izpremenjen in da je izrekel hude grožnje.

Ko je še več prič izpovedalo, da so prepoznali v najdenem truplu Vero Ogorelčevo, je prišel na vrsto višji svetnik Lokan, ki pa je mogel o zločinu samem zelo malo povedati. Zato pa se je razgovoril obširneje o ne preveč prijateljskem razmerju med svakom in mlado svakinjo. Pripovedoval je, da ga je Košutnik obvestil o ljubezenskem razmerju med njegovo varovanko in mladim Jugom ter ga poklical na posredovanje.

»Ali ste nastopili?« je vprašal predsednik.

»Nisem imel povoda. To bi kot varuh mogel storiti šele, če bi se od mene terjalo dovoljenje za poroko.«

»Vi bi te poroke ne dovolili?«

»Ne,« je odločno odgovoril. »To zelo neprimerno zvezo bi oviral, kolikor je v moji moči. To se pravi, dve leti do polnoletnosti varovanke bi jo lahko zadrževal. Ko bi postala moja varovanka polnoletna, bi ji ne bilo treba več vprašati za dovoljenje.«

»Vi smatrate torej za izključeno, da je gospodična Ogorelčeva pobegnila v tujino zaradi tega, da bi se proti vaši volji poročila z Jugom?«

»Da, to je nemogoče. Moja varovanka je bila prerazsodna, da bi si bila izbrala takšno pustolovsko pot za dosego smotra, ki bi ga lahko po poteku dveh let brez ovir dosegla.«

»Gospod svetnik, vi pozabljate nasprotovanje njenih sorodnikov,« je pripomnil Jugov zagovornik.

dal prepeljati z reševalnim avtom v ljubljansko bolnišnico. Kako se je pripetila nesreča, ne more nihče natančno pojasniti. Domneva-jo, da se je pri odstranjevanju vžigalnih kapi-ic iz praznih lovskih nabojev zataknil železni izpraznjevalec, ki je pri udarcu vnel kapi-co. To je povzročilo eksplozijo ostalih 3000 kapi-ic, ki jih je imel Šmajdek v zaboji pod nogami. V bolnišnici Šmajdku niso mogli več pomagati. Izdihnil je po hudem trpljenju.

* **Viničarske družine v hudi stiski.** Hud mraz je močno zaskrbel mnoge viničarske družine v Slovenskih goricah, ki jim že zdaj primanjkuje živeža, obleke in kuriva. Skrajni čas je, da se odločilni činitelji zavzamejo za te bednike.

* **Smrtna nesreča v Sošanju.** V Woschnagovi tvornici usnja v oddelku za luženje lesa je jermenje zgrabilo tam zaposlenega Ivana Rednaka in ga nekajkrat udarilo ob zid. Rednak je bil v nekaj minutah mrtev. Rajniki zapuščajo ženo in tri otroke. Težko prizadeti družini naše sožalje!

* **Smrtna nesreča.** Na Štefanovo se je blizu postaje Vidma-Krškega ponesrečil 50letni tesar Mejak Anton iz Vrbinske vasi. Čeprav ga je službujoči železničar opozoril, naj počaka, da privozi vlak mimo, se je splazil pod zaprtimi zapornicami in hotel prekoračiti progo. Še preden pa je to storil, je pridrvel vlak in lokomotiva ga je z vso silo treščila ob steber zapornic. Mejak je zaradi hudih poškodb na glavi in po telesu nezavesten obležal ob stebru, vendar pa se je kmalu zavedel in šel s pomočjo sosedov domov, odkoder so ga odpeljali v občinsko bolnišnico v Krškem. Kljub takojšnji zdravniški pomoči je ponesrečenec izdihnil.

* **Železniška nesreča pri Varaždinu.** Na železniški postaji Žbelavi ob novi progi Varaždin-Koprivnica se je pripetila hujša nesreča. Na postaji se je ustavil tovorni vlak, ki mu je zmanjkalo vode, dobrih deset minut kasneje pa je prišel iz nasprotne smeri drug tovorni vlak, ki se mu v Žbelavi ni bilo treba ustaviti. Strojevodja prihajajočega vlaka je opazil oviro na tiru šele na razdaljo nekaj metrov, ko nesrečo ni bilo mogoče več preprečiti. Pri trčenju sta bila oba stroja močno poškodovana. Službeni voz došlega vlaka je bil razdejan. Močno je bilo poškodovanih tudi šest vagonov. V enem izmed njih je bilo polno žive perutnine, ki jo je spremljal iz Brčkega v Ptuj Muharem Kandelovič. Zaradi silnega sunka je spremljevalec padel z voza in prišel pri tem med dva

vagona, ki sta ga stisnila. Nesrečni Kandelovič je bil takoj mrtev.

* **Mladoporočenca, ki štejeta skupaj okrog 160 let.** V Petrovgradu je bila te dni nenavadna poroka. 81letni Tošo Despotov je vzel za ženo 78letno vdovo Jano Raičevico. Do poroke je tako visoki starosti je prišlo tudi po nenavadnih okoliščinah. Ženin Tošo je bil nekdanje zelo bogat, a od vsega bogastva mu je ostalo samo stanovanje v eni izmed njegovih nekdanjih hiš. Zdajšnji lastnik hiše ni rad gledal preužitkarja in še bolj se je hudoval, ko je stari Tošo vzel k sebi za gospodinjo vdovo Jano. Hišni lastnik je Toši pretil, da ga bo z Jano vred vrgel na cesto, ker ima samo zase v njegovi hiši izgovorjen kot in se je nekako tej pravici odrekel, ko je proti volji hišnega gospodarja vzel k sebi tujo ženo. Tošo je svoje težave potožil načelniku policije, in ta mu je svetoval, naj se z Jano poroči in tako zase in zanjo obdrži pravico do preužitka. Tošo se je po nasvetu ravnal in tako je prišlo do poroke.

* **Po neprevidnosti je ustrelil svojega prijatelja.** Nedavno so se vračali iz Gornjega Logatca proti obmejni Hotederšci Jakob Habjan, Karol Nagode in Vinko Petrovič. Med potjo je Nagode potegnil iz žepa samokres, ker je bil v snegu opazil zajčje stopinje. Nato je sprožil v smeri zajčjih stopinj. Čez nekaj časa je vzel ponovno v roke samokres, pa mu je spodrsnilo na visokem snegu, pri tem se je samokres sprožil in krogla je zadela pred njim idočega Habjana naravnost v hrbet, da se je zvrnil v sneg. Ostala dva sta hitela prestrašena po pomoč v bližnje vas. Vrnila sta se z vozom, na katerega sta naložila nesrečneža, ki pa je med prevozom podlezel. Habjan, ki je štel okrog 30 let, je bil poročen komaj eno leto. Približno iste starosti je tudi njegov prijatelj Nagode, ki pa ima šest otrok. Šel se je sam prijaviti na orožniško postajo v Dolnjem Logatcu.

* **V Stojncih pri Ptujju pogrešajo okrog 45 let starega Franca Petroviča,** ki je bil v zadnjem času zaposlen kot delavec pri zavarovalnici delih Drave. Petrovič je menda padel v reko in utonil.

* **Po osemindvajsetletnem zakonu je naročila umor svojega moža.** Pred petrinjskim okrožnim sodiščem je bil pred tedni na dosmrtno robijo obsojen trgovec Sima Djaković iz okolice Gline, ki je dal umoriti svojo ženo in njeno dekle, potem pa zažgati hišo, da bi dobil izplačano visoko, pred zasnovanim zločinom zvišano zavarovalnino. Podobno ostud-

no zločinstvo ima na vesti Stoja Savičeva iz Core 28 let je bila poročena in njen mož je prinesel iz Amerike lepe prihranke. Pred dvema letoma pa je Stoja svojega moža zapustila in vložila tožbo za priznanje preživnine. Tožba je bila odbita in Stoja je zasnovala zločinski načrt. Za 2000 din je najela mladega kmeta Jariča in tudi puško mu je prinesla, da bi ubil njenega moža. Nekega večera sta prišla Stoja in najeti morilec pred hišo Stojana Saviča, ki se je takoj pojavil ob odprtem oknu. Tedaj pa je najeti morilec sprožil in Savič, zadet v glavo, je bil takoj mrtev. Sum umora je padel na ženo in orožniki so jo prijeli prav takrat, ko je najetemu morilcu odštevala nagrado za izvršitev krvavega zločina. Oba sta bila zdaj pred petrinjskim sodiščem obsojena na dosmrtno robijo.

* **Razni zasledovanci.** Varnostna oblastva zasledujejo Germana Aničiča in Bogomila Kosa iz Škofje Loke, ki sta na Sušaku vdrla v mlekarno Cecilije Bončinove ter ukradla nad 6000 din. Zasledovani Aničič je baje zelo nevaren in ima tudi orožje. — 30letni cigan Pavel Hudorovič je pred dnevi osleparil posestnika Mihaela Pirša iz Kamnika za 3000 din, nato pa pobegnul. Hudorovič se vozi okrog po deželi z vozom skupno s svojo ženo in tremi otroki. — Gostilničarka Lucija Jaklova iz Mojstrane je prijavila nekega Franca K. in njegovo ženo Ivano, da sta ji poneverila okrog 9000 din in pobegnula najbrž na Koroško čez mejo.

* **Iz strahu pred gospodarjem si je izmislil roparski napad.** Nedavno smo poročali o roparskem napadu, ki je bil izvršen na mladega pekovskega vajenca Ivana Krambergerja v Črmlenškaku. Fanta so prepeljali v mariborsko bolnišnico z razparanim trebuhom. Pri-povedoval je, da ga je napadel v gozdu neznan razbojnik, ko je na kolesu svojega gospodarja vozil pecivo. Ropar da ga je sunil od zadaj v hrbet, da bi ga vrgel s kolesa, pri tem pa je fant padel tako nerodno, da si je pretrgal trebuh in ranil drobno. Roparja da je pregnal potem neki kolesar, ki se je pripeljal po cesti in se ga je razbojnik ustrašil. Orožnikom, ki so poizvedovali za razbojniškim napadalcem, se je zdelo zadeva sumljiva. Ker niso mogli kljub stranskim poizvedovanjem ničesar izslediti, so si ranjenega fanta nekoliko natančneje ogledali. Pri tem pa se je ugotovilo, da si je mladi vajenec ves napad lepo izmislil. V resnici ga ni nihče napadel, pač pa se je dečko zelo naglo peljal po strmini s kolesom ter je zaradi tega padel.

»Ne, ne! Če je Vera res pobegnula, tedaj je morala imeti posebne vzroke, ki jih mi še ne poznamo!«

»Ali domnevate,« kakšni bi mogli biti ti vzroki?« je vprašal dr. Klančnik.

Višji svetnik je nekaj sekund okleval, nato pa naglo rekel: »Ne!« Po kratkem molku pa je nadaljeval: »Dovolite, da povem še nekaj! Kakor sem že med preiskavo izpovedal, sem se bil na poziv gospoda Košutnika v spremstvu z njim odpeljal v Zagreb, da prevzamem pisma, ki jih je bil svoječasno pisal Jug svoji zdaj zapuščenici ljubici.«

»Kako se piše ta ženska?« je vprašal zagovornik.

»Predstavili so mi jo za Amalijo Podbregarjevo,« je odgovoril Lokan in oklevaje pripomnil: »Star človek sem in mnogo razmišljam.« Ko je nastala nesreča, se mi je rodila misel, ali morda ta ženska le ni sleparka. Zato sem ponovno potoval v Zagreb, da bi še enkrat govoril z njo...«

»A potem?« Ni se vedlo natančno, ali je to vprašanje zastavil zagovornik ali obtoženec, ki je sedel na klopi in napeto pazil na vsako besedo, ki jo je izgovorila priča.

»Toda nisem je mogel najti v stanovanju, v katerem je prebivala prej. Zapustila je Zagreb. Da, še več: ko sem povpraševal po njej, na prijavnem uradu sploh niso vedeli za njeno ime.«

»In kaj sklepate iz tega?« je vprašal predsednik.

»Ničesar. Povedal sem samo to, kar sem doživel,« je bil odgovor.

Zagovornik je takoj stavljal predlog, da bi glede te ženske zaslišali gospoda Košutnika.

Še bolj bled kakor prej, toda z ošabno

vzdignjeno glavo je sledil Košutnik pozivu in izjavil, kako zelo obžaluje, da ga njegov visoko spoštovani prijatelj ni obvestil o svojem ponovnem potu v Zagreb. »Prav gotovo ni izključeno, da se je dotična ženska, ki se je izdajala za Amalijo Podbregarjevo, v resnici pisala drugače. Naj pa se je pisala kakorkoli, pisma so bila prava,« je končal Košutnik svojo izpoved.

»Ne, ponarejena so bila!« je vzkliknil obtoženec, med tem ko se je Košutnik spet vrnil h klopi za priče, kjer je sedel poleg višjega svetnika Lokana in se začel tiho z njim pogovarjati.

Med občinstvom in porotniki je nastalo živahnije gibanje. Čeprav pisma niso bila v neposredni zvezi z obtožbo, je vendar zbudilo dejstvo, da bi mogla biti ponarejena, nekaj naklonjenosti za obtoženca in milejšo presojo njegovega čina.

To razpoloženje se je še okrepilo, ko je vstopila črna oblečena Jugova mati. Prijazni blede obraz je pričal o mnogih solzah, ki jih je bila prelila, vendar pa ni bilo na njem nič potrnosti, nič obupavanja.

Vsi so ji prisluhnili. Zdelo se je, kakor bi bili zadrževali sapo, da bi jim ne ušla nobena beseda, ki jo je Jugovka izpregovorila s svojim prijetnim glasom. Vsi so se čudili velikemu soglasju njenih izjav z izjavami njenega sina. Čeprav sta se predsednik in državni tožitelj trudila, da bi jo z vmesnimi vprašanji spravila s tira, je Jugovka mirno in samozavestno odgovarjala.

Ali sta se res oba tako natančno dogovorila, kako se bosta zagovarjala?

Ali pa sta govorila resnico? Ta domneva je čedalje bolj zmagovala.

Zmagovala je med poslušalci, med porotniki in celo med sodniki.

Po svoji dolžnosti se ji je državni tožitelj najdalje upiral ter je spet in spet zastavljaj Jugovi materi vprašanja, ki so pomenjala za obtoženca težke kamne na pot njegove obrambe: »Kako ste se mogli premagati, da gospodične Ogorelčeve niste vprašali, kako je prišla v jezero? In kako ste mogli kot razumna žena privoliti v tako pustolovski načrt bega, ki si ga je bila izmislila mlada deklica? Kako ste mogli odobriti, da bi si bil vaš sin, za katerega šolanje ste toliko žrtvovali, na tak način pokvaril bodočnost?«

Skoro proseče je uboga žena pogledala sina, potem pa je povesila oči in tiho rekla: »Tega vam ne morem pojasniti.«

»Seveda ne, ker je vsa zgodba izmišljena,« je rekel državni tožitelj.

»Ni izmišljena! Resnična je, kakor je Bog v nebesih.«

»Nismo vas zaprisegli, zato se ne sklicujte na Boga,« je dejal predsednik. »Vse, kar ste izpovedali za razbremenitev sina, ne more pomagati, če se te temne točke ne pojasnijo.«

Jugovka je pogledala okoli sebe in videla na obrazih sodnikov in porotnikov in celo na obrazu zagovornika potrditev te predsednikove izjave. To jo je prestrašilo. »Bom pa povedala!« je vzkliknila s skoro hripavim glasom.

Obtoženec je rahlo vzkliknil, kakor bi jo bil hotel posvariti. Toda mati tega svarila ni upoštevala, temveč je nadaljevala: »Vere zaradi tega nisva ničesar vprašala, ker sva uganila, da ni hotela imenovati imena tistega, čigar roka jo je z morilskim namenom sunila v vodo. Pristala sva na njen načrt, kez

Pri padcu je dobil omenjene poškodbe. Razbilo pa se je tudi kolo, ki je bilo last njegovega mojstra. Teža se je fant tako prestrašil, da si je izmislil zgodbo o napadalcu.

* **Sumljiva neznanka v moški obleki.** Za božične praznike je prišla v Slovenj Gradec mlada ženska, ki je z lepo moško obleko zbužala splošno pozornost. Toda ko se je zvečer splazila v stanovanje čevljarskega mojstra Ivana Šmida in tam nepovabljenega hotela prenočiti, so se za čudaško mladenko začela zanimati oblastva. Potem pa se je skrila v poslopju podružnice Ljubljanske kreditne banke, kjer so jo orožniki prijeli. Pri zaslišanju je neznanka navedla, da se piše Angela Potočnikova, toda že v naslednjem trenutku je izpremenila svoje ime v Angelo Križnikovo iz Litije. Takojšnje telefonične poizvedbe so pokazale, da v Litiji ne poznajo ne Angele Potočnikove, ne Križnikove. Kljub temu neznanka vztraja pri svojih izpovedbah. Dekle je okoli 25 let staro, prav prikupnega lica, kratko ostriženo, srednje velike postave, zaravih zob in je oblečeno v čedno moško obleko z modernim površnikom. Dekle se sicer dela slaboumno, vendar so oblastva prepričana, da je duševn zdravo. V primeru, da je komu kaj znano o sumljivi neznanki, naj blagovoli takoj javiti slovenjegraški orožniški postaji.

* **Veliki vlom pri Bat'i v Trbovljah.** Na sveti večer so neznan tatovi vdrl v trgovino Bat'ove podružnice v Trbovljah in pobrali vse boljše svilene nogavice, tri pare čevljev, stensko uro poslovdje in zlato nalivno pero. Seveda so pregledali tudi blagajno, kjer so se nadalj bogatega plena, a so se morali zadovoljiti le s kovanim drobižem, ki je vendarle nanesel 604 dinarjev. Nameravali so odnesti tudi pisalni stroj in še druge reči, pa jih je menda nekaj preplašilo, da so pobegnili.

* **Poštna vreča je izginila.** Po enem letu se je v litijskem okraju primerilo že drugič, da so med vožnjo izgubili poštno vrečo z denarjem, priporočenimi in drugimi pismi. Lani smo poročali o podobni zadevi iz Zagorja. Tedaj je zdrknila denarna vreča s poštinih sani. Vso nastalo škodo je poravnal poštni uslužbenec, ki je vozil pošto. Kdo je odnesel vrečo, pa še do danes ni pojasnjeno. Zdaj se je podobno zgodilo blizu vasi Krke, ko so vozili pošto iz Žužemberka. Pot drži mimo Krke. Zaradi zasneženega pota se ni upal na pot avtomobilski prevoznik Vehovec, zato so naložili pošto na sani in vso pošto je odpeljal s parom konj Stane

sva razumela, da je hotela zbežati in se skriti samo zaradi tega, da bi morilcu bilo onemogočeno, ponovno izvršiti napad nanjo.

»Ali vam je to povedala?« je vprašal predsednik med mrtvaške tišino v dvorani.

»Ne z besedami, toda brala sva to z nje-nega obraza, iz njenih kretenj, iz njenega strahu in iz naglice, s katero se je pripravljala na beg, ter iz ganljive ponižnosti, s katero je prosila mojega sina za odpuščanje zavoljo krivice, ki mu jo je bila storila.«

»Kdo, mislite, je bil tisti zločinec?« je vprašal predsednik.

»Ne bom imenovala imena, temveč vas samo vprašam: komu bi prinesla Verina smrt koristi?«

Zazdelo se je, kakor bi bila postava drobne žene zrasla. Obrnila se je proti klopi za priče in pogledala Košutnika naravnost v obraz.

Ta je skočil pokoncu, njegove oči so se zavrtle in s tisnjenimi pestmi je zakričal: »Gospod predsednik, prosim, da me branite proti tem podtikanjem. Zahtevam aretacijo lažnivke in obrekovalke.«

Zadnje njegove besede so kar utonile v naraščajočem hrupu. Predsednik je zapovedal mir in hkratu izjavil, da se bo razprava zdaj, ko je končano zasliševanje prič, za eno uro prekinila.

Obtoženca so povedli v njegovo celico, porotniki in sodniki so se odstranili in le počasi so se razkropili razburjeni poslušalci. Mnenja so bila različna, v splošnem pa je vendarle prevladovalo naziranje, da Jugovka svemu sinu s svojo izpovedjo ni koristila.

Dobri vtisk, ki ga je spočetka napravil nastop Jugovke, je bil spet zabrisan zavoljo hu-

Gliha iz Žužemberka. Gliha je sprejel na pošti pisemske in denarne pošiljke, ki so mu jih kakor navadno zaklenili v službeno vrečo, namenjeno za glavno ljubljansko pošto. V vreči je bilo tudi 13.500 dinarjev, ki jih je odposlala žužemberška pošta. Kakor je ugotovila preiskava, je bilo v vreči sedem tisočakov, dvanajst petstotakov in pet stotakov. Žužemberška pošta ima zabeležene natančne številke oddanih tisočakov. V času, ko je odpeljal Gliha sam iz Žužemberka v Stično, je izvedel Vehovec, da so med tem cesto že preorali, in ker je imel več prijavljenih potnikov, se je odločil, da krene sam z avtom v Stično. Avto je vozil z verigami na kolesih in je dohitel poštne sani blizu križpotja pri Krki. Bilo je že v mraku. Da bi bila pošta hitreje v Stični, jo je prevzel na avto. Sredi pota so preložili tovor. Avto je došel v Stično pravočasno. Ko je oddal Vehovec pošto na uradu, so s strahom opazili, da ni poštne vreče nikjer. Uvedena je bila ta-

koj preiskava, ki pa še ni pojasnila, ali so vrečo izgubili pri prekladanju na Krki ali pa jo je kdo v tistem ukradel, ko so nosili poštne pošiljke s sani na avto. Oblastva so uvedla strogo preiskavo.

* **Vlom v davčni urad v Ptuj.** V Silvestrovi noči so vlomilci oplenili blagajno ptujskega davčnega urada in odnesli za 319.875 din vrednosti v kolkah in gotovini. Kakor je ugotovljeno, sta bila na delu dva vlomilca. To se je dalo dognati iz sledov stopinj, ki sta jih pustila na hodniku in zunaj v snegu. Policija je takoj začela preiskavo.

* **S sekiro je razsekala 85letnega moža.** V Kraljanu pri Djakovu se je dogodil strahoten zločin. 30letna Nifa Zečeva je s sekiro razsekala svojega 85letnega moža Zeko Zeča in truplo skrila v spalnici. Zeka Zeča je bil eden najbogatejših ljudi v Kraljanu. Njegova zadruga šteje 35 udov. Morilko so izročili sodišču.

NOVOLETNA VOŠČILA

Sorodnikom, prijateljem in znancem želijo vso srečo v novem letu:

Bregi Podravski. Rudarski višji paznik v p. Sredenshek Alojz in žena Genovefa (Griže pri Celju), strojni ključavničar Sredenshek Robert in žena Slava, rudarski paznik Zajc Stanko in žena Marija

Dobrljin. Rudarji Anton Vovčko (Planina pri eSvnici), Karlo Stopar (Senovo pri Rajhenburgu), Valentin Dijak (Raka na Dolenjskem), Alojz Hiti (Osredok pri Cerknici).

Sušak. Jakob Hrvatina (Petrovče — Liboje).

Zagreb. Brumen Janko, Marica Krajnc, Korošec Tilika, Petek Pepca, Rauter Franjo in Rezika, Sečko Franjo in Mimika, Manko Fanika (Slatina Radenci).

★

Ville d' Avray (Francija). Feliks Janežič (Podpreska pri Čabru), Jože Muhvič (Osilnica pri Čabru), Jože in Ivan Zbašnik (Papeži pri Čabru), Slavko Kovač (Čabar).

Montiers (Francija). Lavrič Franc, Mohar Franc, Košmrli Lojze in Turk Jožef (Loški potok).

★

Hamborn-Neumühl (Nemčija). V imenu članov Jugoslovenskega pevskega in podporne družstva »Triglava« predsednik Mišević Stevan in tajnik Kozole Anton.

Erkenschwick (Nemčija). Lepe pozdrave in voščilo za Novo leto 1939. Predsednik Jugoslovenskega narodnega društva Alojz Petek, Ivan Petek (St. Jurij ob Taboru), Anton Bavdek (Lužarje), Blaž Dolar (Polšnik), Jožef Penca (Kostanjevica), Jakob Fekonja, Jožef Fekonja (Sv. Andraž), Jožef Bevc (Kozje), Jurij Horvatič (Žusem), Ignac Sušter (St. Lampert), Anton Kocijan (Trebelno), Vincenc Jezernik (Luče), Franc Pevec (Temnica), Fr. Tomažič (Šmartno), Valter, Franc in Jožef Peterlin (Šmarjeta), Ivan in Bernard Drev (Griže), Matija Zidar (Sv. Rupert), Franc Prelovšek (Loka), Ana Kovač (Trava), Ivana Sever (Stična), Frančiška Hiti (Podpeč), Marija Drev (Griže), Terezija in Marija Peterlin (Šmarjeta), Jožefa Lokar (Polšnik), Jožef in Margareta Tomažič, Terezija Zorko, Neža Fekonja, Marija Pevec, Matilda Jezernik, Marija Koncina, Frančiška Blažič, Marija Dolar, Jožefa Okorn, Roza Blažič, Antonija Sušter, Otilda Logar, Friderika Zidar, Angela Ključnik, Alojzija Licen, Alojzija Tomažič, Jožefa Poglajen, Antonija Orina.

Frameries (Belgija). Drogenik Henrik, Matilda in hčerkica (Sv. Vid pri Pristavi), in Poglajen Matevž, Tinka in sinček (Trbovlje).

de, z nikakimi dokazi podprte obdolžitve, ki jo je izrekla proti tako uglednemu možu. Tudi Jugovka sama je to čutila. Oprta na roko učitelja Orešnika je počasi zlezla iz dvorane.

Ravnatelj Košutnika so obkrožili številni njegovi znanci in se živahno zgražali nad Jugovko. Najbolj se je razburjal preiskovalni sodnik Rutar, toda tudi višji svetnik Lokan in nadzornik Mihon sta bila ogorčena.

»Žensko morate tožiti. Taka reč se mora kaznovati, kajti sicer ne bo nihče več varen pred takimi hudobnimi obrekovanji!« je vzkliknil Rutar.

»Najboljša zavrnitev tega neumnega obrekovanja bo obsodba mladega Juga,« je rekel Mihon.

»Ali mislite, da ga bodo porotniki spoznali za krivega?« je vprašal Košutnik, ki je bil še zmerom ves zmeden.

»Stavim sto proti eni, da bo Jug obsojen,« se je zasmejal Mihon.

»Nikar se ne razburjajte več, gospod ravnatelj. Pojdite z menoj v gostilno na okrepčitev. Prosim tudi vas, gospod sodnik in gospod nadzornik,« je dobrodušno dejal višji svetnik Lokan in prijel Košutnika za roko.

Sodnik je z zahvalo odklonil povabilo in šel v svoje stanovanje, a nadzornik je spremljal oba gospoda v gostilno. Spraznili so nekaj kozarcev vina in Košutnik je bil spet vide bolj vesel.

Po odmoru so se spet vrnili v sodno dvorano.

15.

Sodna dvorana je po odmoru kazala isto sliko kakor prej, samo s to razliko, da je bilo v njej zdaj še več poslušalcev. Lokan, Ko-

šutnik in Mihon so spet sedeli med ostalimi pričami. Samo učitelj Orešnik je bil zdaj med poslušalci. Tam je sedel poleg Jugovke, za katero se je brigal s sinovsko nežnostjo.

Ko so sodniki in porotniki spet stopili v dvorano in sedli na svoja mesta ter je bil znova priveden obtoženec, je predsednik začel obravnavo in dal besedo državnemu tožitelju.

Ta, še mlad mož, je vstal in začel govoriti. Čedalje ognjevitejšje so postajale njegove besede. Njegov govor je učinkoval. Zdelo se je, kakor bi se bil čisto vživel v obtoženčovo dušo. Opisoval je njegova otroška leta in njegovo mladostno ljubezen do Vere Ogorelčeve, njegovo šolanje s skromnimi sredstvi, njegove krive poti in grehe, ki jih pa ni obsojal, temveč samo opravičeval. Pustil je celo veljati domnevo, da je po povratku Juga iz Zagreba v njegov domaći gozd spet zmagalo v njem boljše čustvo — ljubezen do Vere. Gotovo je sklenil, da hoče postati vreden Verine ljubezni. Tedaj pa je prišlo prekletstvo zlega dejanja. Zapuščena nevesta iz Zagreba se je maščevala nad njim, pisal je pisma Veri in njenemu svaku ter tako dala temu, ki ni bil naklonjen takšni poroki, orožje v roke. Globoko užaljena zaročenka Vera je pretrgala razmerje z njim in odklanjala poizkuse opravičbe. S tem ga je privedla do obupa, ki se je stopnjeval do besa. Pri tem je bila obžalovanja vredna mlada deklica dovolj nespametna, da ni opustila svojih samotnih sprehodov. Ni se mu hotela izogniti, da bi mu bila pokazala, da je zdaj zanjo popoln tujec.

(Dalje)

Popotnikova torba Milijon je prodajal v zakleti vreči

Kamnik, decembra

Premeteni ciganski sleparji še zmerom najdejo dovolj žrtev, ki jim v lahkovernosti zaupajo denar in ga potem ne dobijo več nazaj. Staro zvijačo v novi obliki je uporabil 30-letni cigan Pavle Hudorovič, da bi prišel do denarja. V neki vasi pri Kamniku si je pred tedni izbral za žrtev nekega posestnika in mu povedal zgodbo o zakletem milijonu. Takole je jadikoval:

Smolo imam, gospod, veliko smolo. Milijonar sem in berač hkratu. To je pokora za greh, ki sem ga storil. Svojemu poglavarju-bogatinu sem ukradel vrečo bankovcev, ki predstavljajo milijon dinarjev. Ali kaj mi pomaga bogastvo, ko ga ne morem izkoristiti! Niti enega tisočaka, kaj tisočaka, še celo stotaka ne morem porabiti zase. Pomislite, denarja se drži strašna kletev našega bogatega starega poglavarja. Kakor hitro vzamem le stotak, mora umreti vsa moja družina. Za nič na svetu ne smem porabiti tega denarja, da nas ne zadene nesreča. Zakleti milijon me strašno teži in rad bi se ga znebil. Prodam ga za 200.000, no, vam celo za 100.000 dinarjev. Vi se lahko okoristite z njim, vam kletev našega starega poglavarja ne bo škodovala. Jaz pa bi bil najsrečnejši človek na svetu, če bi mi vsak mesec dali na račun kakih 3000 dinarjev. Plačali mi jih boste v obrokih, za prvo silo pa bi mi dali vnaprej 3000 din za praznike.

S prošnjo, naj zadevo ohrani v strogi tajnosti, se je cigan poslovil z zagotovilom, da bo vrečo z denarjem prinesel nazaj. Po odhodu cigana posestnik ni vedel, ali naj verjame ciganu ali pa naj smatra zgodbo o zakletem milijonu za navadno cigansko sleparstvo. Ponudba pa je bila tako vabljiva, da bi jo človek kar zagrabil.

Deset dni kasneje je potrkala na posestnikova vrata Hudorovičeva žena. Vsa iz sebe se je hudovala na svojega neprevidega moža, da je izdal skrivnost o zakletem milijonu. Prosila je in jokajoč zaklinjala kamniškega posestnika, naj ne izda njenega moža sodišču, ker bi bil za veliko milijonsko tatvino strašno kaznovan. Kako naj ona, sirta, živi sama z otrokom. S solzami v očeh se je poslovila in ponovno prosila, naj ohrani zadevo v strogi tajnosti.

Posestnik je zdaj že manj dvomil v resničnost ciganske zgodbe. Ko sta si cigan in njegova žena tako ugledala pot za sleparstvo, je čez dan ali dva cigan spet potrkal na vrata in povabil lahkovernega možaka, naj gre gledat vrečo z denarjem. Dejanje se je zdaj razvijalo samo od sebe. Velika vreča je bila polna bankovcev. Cigan je izvlekel dober svezanj bankovcev po 100 dinarjev, ga vrgel nazaj v vrečo, in izvlekel spet drugega. Ciganka je vzela škarje in prerezala vrečo na dnu, segla v luknjico in tudi privlekla na svetlo zavitek stotakov. Kdo bi zdaj še dvomil. Posestnik je bil o tem trdno prepričan. Izjavil pa je, da denarja nima pri sebi, a da bo prinesel v nekaj dneh 3000 dinarjev in vzel vrečo.

Kamničani si je res nekje izposodil 3000 dinarjev in jo mahnil popoldne proti Šmarci, kjer je čakal cigan z vrečo zakletega denarja. Ko sta se pogajala s ciganom za izročitev milijona, je nenadno pritekel v sobo ciganov sinko in začel kričati, da bo povedal orožnikom, kakšno grdo kupčijo imata med seboj. Tudi najmlajši član ciganske družine je bil pritegnjen v spretno igro, ki je imela namen, preslepiti lahkovernega posestnika in ga prepričati o resničnosti zgodbe o milijonu. Cigan je zdaj hlinil strah, da ni morda kdo slišal neprevidega sina, zaradi česar da ni varno, da bi zdaj odnesel vrečo iz hiše. Najboljše da bi bilo, če bi cigan zvečer skrivaj prinesel vrečo z bankovci k posestniku. Rečeno, storjeno. Posestnik je izročil ciganu tri tisočake in seveda

zaman čakal nanj in na njegov milijon.

Posestnik, ki se je dal tako lahkoverno obriti za lepe tri tisočake, je izpovedal svojo nezgodo orožnikom, ki zdaj iščejo sleparsko družino. Ta se je lepo preskrbela čez božič in se preselila v kako oddaljeno vas, kjer je gotovo spet iskala žrtve. Kakor kaže ta zgodba, vse žalostne izkušnje s cigani ne izmodrijo naših ljudi.

Starodavni grad v Negovi žrtev ognja

Ivanjci, decembra.

V sredo po praznikih zvečer je nastal ogenj v obsežnem grajskem poslopju v Negovi pri Gornji Radgoni, ki je last sudetskih knezov Trauttmansdorffov. Že nekaj dni je tlel, kakor so pozneje ugotovili, tram tik dimnika. Odtod so iskre prešle na suho tramovje ogromnega ostrešja. Požar so prvi zapazili grajski uslužbenci in takoj obvestili gasilce iz Ivanjcev in Gornje Radgone. Na kraj nesreče so prvi prispeli ivanjski gasilci. V vsej naglici se je neumornemu poveljniku Klemenčiču posrečilo zbrati nekaj članov, ki so okrog 11. ure prispeli pred grad in omejili požar, ki je zajel že skoro ves levi del v dolžini 20 metrov. Presekali so ostrešje v širini nekaj metrov, nato pa so se lotili reševanja in gašenja goreče zgradbe.

Iz Gornje Radgone je prihitelo sedem gasilcev z avtom in motoriko pod vodstvom poveljnika Staneta Cividinija, ki je tudi prevzel nadaljnje vodstvo gašenja. Požrtvovalno delo gasilcev, ki je trajalo vso noč, je bilo zelo težavno zaradi oddaljenosti vode in hudega mraza. Vodo so morali dovažati v sodih na vozeh, gašenje v obsežnih prostorih pa se je vršilo s pomočjo majhne ročne brizgalne ivanjske gasilske čete.

Pri nevarnem gašenju so bili poškodovani dva gasilca ivanjske gasilske čete in upravitelj graščine Anton Ivanuša, katerega je podrl na tla goreč tram in ga občutno poškodoval po obrazu. Pregorel je strop v II. nadstropju in na nekaterih mestih tudi strop I. nadstropja. V II. nadstropju je pred leti Prosvetno društvo v Negovi na priporočilo upravitelja Ivanuše in z dovoljenjem lastnikov gradu knezov Trauttmansdorffov, ki bivajo stalno na Sudetskem in prihajajo le včasih v Negovo, preuredilo večjo sobo v dvorano za zborovanja in gledališke igre. Sobo so zadnje čase uporabljali tudi za zimske prireditve. Zato so vanjo postavili lončeno peč, od te pa izpeljali dimno cev skozi vmesno steno do glavnega dimnika. Na Stefanovo je prosvetno društvo priredilo gledališko igro, za katero so se pripravljali že dalje časa. Zaradi hudega mraza so morali precej kuriti. Od silne vročine se je vžgal tram in tlel vse do večera, ko je nastal požar.

Po srečnem naključju je bil ta del gradu precej prazen, sicer bi bila škoda znatno večja. Zgoreli so precej žita in pohištva, razni starinski predmeti, gledališki oder Prosvetnega društva in kulise, shranjene v II. nadstropju.

Iz Prekmurja Prekmurska živinoreja v stiski

Murska Sobota, januarja

Lansko leto je bilo za prekmursko živinorejo usodno. Napredek te kmetijske panoge je zavirala kužna bolezen slinavka in parkljevka. Že predlanskim se je pojavila v lendavskem okraju in razsajala tudi lansko leto. Prav zdaj pa je bolezen silno razširjena v murskosoboškem okraju.

Nekaterim živinorejcem, posebno v občinah Dubrovniku in Genterovcih, je pomorila skoro polovico govedi. Po drugih krajih, katerim je ta kužna bolezen prizanesla, pa kmetje ne morejo prodajati živine, ker zakonski predpisi o živinskih kužnih boleznih prepovedujejo izvažati živino iz okuženih okrajev.

Razen tega smo imeli lani maja meseca hude poplave. Reka Mura je prestopila bregove in preplavila razsežna zemljišča. Posebno škodo pa je napravila na pašnikih in travnikih, ker jih je čisto poblatila in uničila seno. Živinorejcem je ostala za krmo le otava. Zmanjkalo je torej krme, kar je imelo za posledico, da so kmetje morali število svojih goved zmanjšati in živali prodati ob izredno težavnih okoliščinah.

Živinoreja, ki je prinašala Prekmurcem lepe dohodke, je v preteklem letu zelo padla. Lahko trdimo, da se je skrčila za četrtno. Kako bo za naprej, se tudi še ne ve, ker slinavka in parkljevka še nista nehali razsajati. Potrebni so še strožji ukrepi, da se ta kužna bolezen zatre. Zraven pa upamo, da nam bodo tudi Muro naposled regulirali in nas ubranili neprestanih povodnj.

Naši na tujem Iz kolonij naših ameriških rojakov

Cleveland, decembra

25-letnico slovenske župnije sv. Križa v Bridgeportu je tamkajšnja slovenska naselbina svečano proslavila. Glavne svete maše se je udeležil tudi krajevni župan, ki je Slovencem zelo naklonjen, saj je na svoje stroške dal narediti streho za cerkev in za župnišče. V Bridgeportu so naseljeni prekmurški Slovenci.

Izredno lepo svečanost so imeli clevelandski Slovenci 4. decembra v proslavo 20-letnice Jugoslavije. Na ta dan je poseben odposlanec jugoslovenskega poslanika iz Washingtona izročil visoka jugoslovenska odlikovanja trem slovenskim javnim delavcem in oskrbnikom jugoslovenskega kulturnega vrta Antonu Grdini, Jožetu Grdini in Mariji Kuharjevi. Pri maši je imel govor o pomenu svobode za slovenski narod župnik Matija Jager. Maše so se udeležili številni slovenski izseljenci in odposlanec jugoslovenskega poslanika dr. Rybač.

V Clevelandu se je Neti Vidmarjeva pejlala proti domu. S seboj je imela precej denarja. Ko je hotela stopiti iz avtomobila, sta skočila proti njej dva mlada lopova in zahtevala denar. Neti je pa začela kričati in je kričala kljub temu, da jo je eden izmed lopovov udaril s kolom po glavi. Tega vpitja sta se lopova ustrašila in zbežala, ne da bi ji bila pobrala denar.

V Rockdaleju je preminil rojak Franc Vidic, po rodu iz Ajdovca na Dolenjskem. V Ameriki je živel že od leta 1899. Zapušča ženo Jožefino.

Iz Beringstedta (Nemčija) nam pišejo: Na Stefanovo je priredilo naše društvo »Edinost« v Krossovi dvorani velik družabni sestanek in božičnico. Pri tej priliki smo se živo spominjali božičnih praznikov v domovini in smo na naš slovenski način proslavili božič. Ivanka Lavrenčičeva in Mimica Baumanova sta nam okrasili božično drevesce, ki je na vrhu nosilo napis v zlatih črkah »Čuvajmo Jugoslavijo«. Društvo je tudi poskrbelo, da je dobil vsak član primerno darilo. Darila je razdelil predsednik Janko Konrad in vsakemu posebej želel vesel božič. Pri prižganih svečkah na drevescu smo skupno zapeli »Sveta noč«. Sporočamo tudi, da smo prejeli za božič krasna darila od svojih delodajalcev. Vrednost vsakega darila je znašala v našem denarju okrog 300 dinarjev. Po pesmi »Sveta noč« se je razvilo veselo razpoloženje. Sledile so že razne slovenske pesmi. Predsednik Janko Konrad in tajnik Jožef Zelenko sta nas razveselila tudi z nekaj poskočnimi, ker jima je božiček poklonil dva instrumenta: brač in bugarjo. Ko je ura že šla proti 24. smo še slovesno zapeli »Lepo našo domovino« in »Hej Slovani«, nato pa se razšli. — V domovino se je vrnil podpredsednik Vela Janko. — Pozdravljamo vse čitatelje in čitateljice »Domovine«, posebno Anovčane v Slov. goricah in kličemo »Čuvajmo Jugoslavijo!«

PRILOGA ZA ZABAVO

Po stoletnem koledarju bosta pusta pomlad in vroče poletje

Prvi stoletni koledar je sestavljen po zapiskih, ki jih je zbral od leta 1652. do leta 1658. dr. Mauritius Knauer, opat samostana v Langheimu. Ta mož je študiral na dunajskem vseučilišču. Tam se je zanimal zlasti za zvezdoslovje in zdravilstvo. V svojem 36. letu je postal že opat imenovanega samostana. Učeni mož pa se nikakor ni mogel razumeti s takratno cerkveno in posvetno gosposko, s katero je bil v stalni borbi.

Kljub tem borba mpa se je z vneto posvečal študiju. Zgradil si je majhno vremensko opazovalnico. S svojimi opazovanji je hotel služiti čisto vsakdanjim potrebam. Knauer je hotel zanesljivo svetovati ljudem, kako naj obdelujejo polje travnike in vinograde, kako naj se varujejo vremenskih nezdod in boleznih. Ker je odvisno vse to od poznavanja vremena, je začel zbirati svoja izkustva. Celih sedem let je vsak dan zapisoval, kakšno je bilo vreme. Prav je spoznal, da potekajo vremenske izpremembe po gotovih zakonih prirode, napačno pa je bilo njegovo mnenje, da se vreme vsakih sedem let ponovi. Menil je, da so vremenske izpremembe odvisne od sedmih planetov. Zanimivo je, da je prišteval sonce in mesec k planetom, ni pa poznal Urana in Neptuna, toda to so delali vsi stari zvezdoslovci. Vrednost teh zapiskov je pred vsem v tem, da so v njih zapisana resnična opazovanja in ne samo ugibanja. Kmalu po letu 1700. so začeli tiskati njegove napovedi. Medtem pa se je izvirnik izgubil, zato so se začele kopičiti napake. Toda koledar je kljub temu uspel, kajti izdajatelji so poznali človeško nagnjenje k praznovernosti.

Ljudstvo je prisegalo nanj, znanost ga pa je zavračala. Samostan Langheim, kjer je stoletni koledar nastal, se je že davno podrl. Nedavno pa so v kleti našli tudi izvorni osnutek stoletnega koledarja.

Zanimivo je, kako opravičuje Knauer svojo domnevo, da se vreme vsakih 7 let ponavlja. Poznal je dobro preprostega kmeta, in njegova vremenska prerokovanja. Nekateri ljudski pregovori pravijo, da se vreme, letina in boleznih vsakih sedem let ponavljajo. Tako veruje kmet, da rodi trta vsakih sedem let vsaj enkrat in da je žito v sedmih letih vsaj enkrat drago.

Se bolj zanimiva je razlaga, kdaj se začneja vremensko leto. Knauerjevo prepričanje je, da zavladal novi planet 21. marca. Takrat je začetek vremenskega leta in pomladi. Drugače po Knauerju tudi ne more biti. Ko je Bog ustvaril zemljo, je morala biti pomlad. Takrat je zavladal prvi planet. Zato je še danes začetek vremenskega leta pomladi.

Ako hočemo vedeti, kakšno vreme bo v določenem letu, moramo vedeti, kakšen planet vlada takrat.

Leta 1939. bo vladal do 21. marca Jupiter. Za ta čas napoveduje stoletni koledar zelo mrzlo zimo in mnogo snega. Potem bo zelo milo vreme brez snega, toda s stalnimi vetrovi. 21. marca pa zavladal planet Mars, ki bo vladal do 21. marca leta 1940. Knauer pravi, da je Mars svetla, ognjena, strašna zvezda. Kadar vlada Mars, so na svetu vojna, nemir in razprtije. Leto bo prej suho kakor vlažno. Pomlad bo suha, pusta in mrzla. Dosti bo ivja in vetrov prav do 8. junija. Poletje pa bo skrajno vroče. Les se bo sam vnel v gozdovih. Podnevi in ponoči bo neznošno vroče. Reke in vodnjaki bodo usahnili. Jesen pa bo najbrž hladna in deževna, toda pred adventom ne bo snežilo, čeprav začne že oktobra zmrzovati.

Malo bo sena, dosti pa žita. Sadje bo srednje obrodilo. Več bo hrušk kakor jabolk, zelo malo pa češenj in skoro nič orehov. Toda vina bo toliko, kolikor ga potem sedem naslednjih let ne bo.

Kako si je krojaček priboril sloves junaka

Pripovedka

Živel je v davnih časih ubog krojaček. Godilo se mu je slabo, a zaradi tega ni bil nikdar žalosten. Nekoč, ko si je veselo žvižgal, je prišla k njemu ženska, ki je prodajala med. Pa si je mislil krojaček, da bi bil med nemara res dober s kruhom in ga je vzel en funt. Ko je ženica odšla, si je namazal kruh z medom. Ker pa je imel delo, ga ni spravil takoj pod streho, pustil ga je kar na mizi in šival dalje. Muham je pa tudi dišal, pa so se spravile nanj.

Krojaček je to opazil, se razjezil in udaril po muhah. Ko je pogledal, jih je bilo polno mrtvih. »Joj,« si je rekel, »sedem na en mah, to sem junak. Zdaj pa pojdem po svetu, saj mi ni enakega junaka pod soncem!«

Sešil si je pas z napisom »Sedem na en udarec« in ga prepsal čez prsi, da se je videl od daleč. Torbo, v katero si je naložil sira in kruha, je vrgel čez ramo in šel od doma.

Stopal je po hosti, kar je zagledal v grmu ptička, ki se je ujel v zanko. Stopil je k njemu, ga snel in del v torbo, češ nečara mi pride še prav.

Ko je bil že daleč v hosti, je naletel na studenec. Napol se je hladne vode in sedel na tla, da se odpočije. Pa je prišel k studencu velikan, imenovan ajd. Ko je zagledal dre-majočega krojača z napisom na prsih: »Sedem

na en mah«, si je mislil: »Ta ti mora biti junak! Kaj če bi se poizkusila?«

»Hej, prijatelj!« je zaklical ajd, »kaj drem-lješ? Vstani! Ni lepo, da spi tak junak. Daj, poizkusiva, kdo je večji junak, ti ali jaz. Jaz se mučim sam z debelim hlodom, ki ga nesem domov. Pomagaj mi, plačilo ti ne odide!«

»Zakaj ne«, je rekel krojaček, »grem, boš videl, kako sem močan.«

Ko sta bila pri hlodu, si je mislil krojaček: »Takega hloda pa že ne bova mogla nesti, saj bi ga še par volov komaj premaknil.«

»Tako«, pravi ajd, »zdaj poizkusiva, če bo šlo. Jaz ga bom nesel na prvem, ti pa na zadnjem koncu.«

»Dobro,« je dejal krojaček, »le deni ga na ramo.«

Ajd je malo zastokal, pa ga je že imel na rami, krojaček pa, ne bodi len, se je oprjel hloda in sedel nanj, da je ajd nesel hlod in krojača, ne da bi to vedel. Ajd je stokal pod težo, krojaček si je pa žvižgal in pel ter se muzal ajdu. Tako sta šla že precej časa, pa je rekel ajd: »Prijatelj, odloživa, jaz ne morem več.«

Ko je ajd odložil breme, je rekel krojaču: »Zdaj vidim, da si res junak. Jaz sem ves moker in upehan, tebi pa ni nič. Daj, poizkusiva še nekaj: glej ta kamen, jaz ga bom tako

stisnil, da bo dal tri kaplje vode.« Ajd je res stisnil kamen, da so pritekale tri kapljice vode. »Tako, zdaj pa ti, če moreš,« je rekel krojaču.

»Dobro,« je menil krojač, »glej, jaz pa bom kamen tako stisnil, da bo tekla voda v curkih iz njega.« Vzel je iz torbe sir in ga je stisnil, da je imel roko čisto mokro.

»Poizkusiva še nekaj«, je predlagal, »jaz bom vrgel ta kamen tak ovisoko, da ga ne bo kmalu nazaj!« In res je pognal kamen v zrak, da ga ni bilo precej časa na tla. »To ni nič«, se je nasmehnil krojaček, »jaz ga bom pa tako vrgel, da ga ne boš več videl!« Vzel je iz torbe ptiča in ga vrgel v zrak, da je odletel in ga ni bilo več nazaj.

»Zdaj vidim, da si junak, ki ti ni para«, je priznal ajd. »Pojdi, greva domov, te moram pokazati tovarišem.«

Hodila sta dalje po hosti in prišla do češnje. Ajd, ki je bil lačen, si je upognil vrh z najlepšimi češnjami in jih začel zobati. Ko se je nazobal, je ponudil vrh še krojaču. Krojaček je začel hrustati, ajd pa je spustil vrh. Krojačka, ki je bil lahek, je vrh potegnul v zrak, da je na drugi strani padel na tla. Ajd se je zasmel na vse grlo in si je mislil: »Glej ga junaka, kako je padel na tla. Toliko da se ni ubil.«

Krojač pa mu je hitro rekel: »Daj, skoči še ti tako, če moreš.«

»Ajd si je mislil: »Če si ti, siromak, skočil tako visoko, bom tudi jaz. Pognal se je v zrak in padel v vejevje.«

»Ha, ha, vidiš, da ne moreš tako kakor jaz,« se je pobašal.

Ajd je zlezal iz vejevja in menil: »Pojdiva domov.«

Kmalu sta prišla do velikanske hiše.

»Glej, to je moje stanovanje,« je rekel ajd,

»če hočeš, lahko ostaneš pri nas.«

»Bomo videli,« je odgovoril krojač, in stopila sta čez prag.

Ko sta prišla v sobo, sta že druga dva ajdova tovariša pekla telička na ražnju. Debelo sta ga pogledala, ko jima je ta povedal, kaj je doživel.

»Če je tako, pa lahko ostane pri nas. Bomo že kako živeli. Zdaj pa k večerji.«

Privlekli so od nekoč še sod vina. Pojedli so telička in spili vino. Tudi krojaču so vrgli masten kos in dali bokal vina. Ko so povečerjali, so krojaču pokazali posteljo v nekem kotu. Krojaček se je kar spravil v posteljo. Trije ajdi so pa še ostali pri ognju in se pogovarjali. Krojač se je delal, kakor bi bil spal. Dobro je vlek na uho, kaj so govorili. Ko so se odpravili spat, je skočil naš junak s postelje in se vlegel v kot. Ni ležal dolgo, ko je prišel eden izmed ajdov in udaril s kolom po postelji, da se je vse zdrobilo. »Tu jih imaš sedem na en udarec. Če si zdaj ostal živ, boš dolgo pomnil, kaj so ajdi,« je rekel in legel nazaj spat.

Ko so zjutraj vstali, so pogledali na krojačkovo posteljo. Kako pa so se začudili, ko so zapazili mozička sedečega na postelji. Spogledali so se in polastil se jih je strah, da jih ne bo zdaj krojač pomoril, ker so oni to hoteli storiti z njim. Kar v beg so se spustili, kolikor so jih noge nesle.

»Zajci!« je kričal krojač za njimi. Pogledal je, če so mu pustili kaj za zajtrk, in našel dovolj suhega mesa in slanine. V kotu pa je stal še poln sod vina. Lotil se je jedi in pijače ter si mislil: »Škoda, da so pobegnili, zajci, bi jim še kaj zapel.« Ko se je najedel, se je odpravil dalje po svetu.

Hodil je in hodil. Ko se je utrudil, je legel in zaspal. Mimo je prišel neki vojak iz bližnjega kraljestva in videl napis »Sedem na en udarec.« Brž je tekel domov in povedal kralju, kaj se mu je zgodilo.

»Privedite mi tega človeka,« je rekel kralj.

Cela kompanija vojakov je šla po našega junaka, ki je še vedno spal in sanjal o zlatih gradovih. Ko so prispeli do njega, se ga ni nihče upal zbuditi. Počakali so, da se je zbudil sam. Ko je vstal, so se mu globoko priklonili in eden mu je povedal kraljevo prošnjo, naj bi prišel k njemu.

»Grem z vami,« je rekel, in tako so korakali na kraljev dom. Ko so ga privedli h kra-

lju, mu je ta velel prav prijazno, naj sede njemu nasproti.

»Slišal sem, da si velik junak. Tako so mi pripovedovali moji zvesti vojaki in to sklepam tudi iz tvojega napisa. Poslušaj me sedaj dobro,« mu je rekel kralj; jaz imam veliko kraljestvo. Po mojem kraljestvu se klati velik divji merjasec in mi dela škodo. Če se to krat smo ga skušali ubiti, pa ni šlo. eČ se to posreči tebi, ti podarim polovico kraljestva in svojo hčer za ženo.«

»Velja,« se je razkošatil krojaček. Drugo jutro se je odpravil na pot v hosto. Kralj mu je dal za spremstvo četo vojakov. Ko so bili v hosti, je velel junak vojakom, naj ostanejo na mestu, ker pojde sam nad merjasca. Ko je stopal naprej po gozdu, zagleda pred seboj kapelico. Bila je odklenjena. Vstopil je in prosil Boga za pomoč. Potem je šel iskat merjasca. Kmalu ga je zagledal pred seboj spečega. Pobrjal je kamen in ga vrgel merjascu naravnost v nos. Ta se je zbudil in se divje pognal za našim junakom, ki je tekel naravnost proti kapelici. Skočil je v kapelico, iz kapelice pa skozi okno na prosto. Merjasec je skočil za njim v kapelico, junak pa je hitro zaprl vrata za njim in ga tako ujel. Stekel je po vojake, da so merjasca ubili in odnesli kralju. Toda kralj junaku še ni dal hčere za ženo. Rekel mu je, da mu mora narediti še eno reč.

»V mojem kraljestvu sta dva velika razbojnika, ki sta že mnogo ljudi pomorila in oropala. Ta dva mi moraš ubiti.«

Tako se je naš junak spet odpravil na pot s svojo vojsko. Ko so prišli do tiste hoste, je rekel junak vojakom, naj ga počakajo. Sam pa je šel naprej. Kar je zagledal razbojnika, ki sta spala na tleh. Nabraj je kamenja v torbo, zlezal na drevo in vrgel enemu izmed razbojnikov kamen na nos. Ta se je zbudil in začel kričati na drugega razbojnika, zakaj ga budi. Drugi se je izgovarjal, da ga on ni zbudil. Nato sta oba spet zaspala. Junak je zdaj vrgel kamen drugemu v glavo. Ta se je zbudil in začel kričati na prvega, zakaj ga je udaril. Tako sta še nekaj časa prepirala, nazadnje pa sta potegnila nože in se poklala.

»Dobro sem opravil,« si je dejal junak in stekel po vojake, da so odnesli roparja pred kralja.

»Junak si,« mu je dejal kralj, »ali hčere še ne dobiš. Moraš mi še nekaj storiti. Imam namreč v svojem kraljestvu velikega nosoroga. Tega mi moraš živega privedi, potem pa dobiš, kar se mti obljubil.«

Tako je spet moral iti naš junak na lov. Spet je pustil svoje vojake za seboj in se sam napotil v hosto. Kmalu je zagledal nosoroga in se skrtil za drevo. Začel ga je dražiti. Nosorog se je zagnal proti njemu, junak se je umaknil, nosorog pa se je zabodel s svojim rogom globoko v drevo, tako da ga ni mogel izvleči iz lesa. Junak je stekel po vojake, da so ga zvezali in odvedli h kralju. Zdaj mu je moral dati kralj hčer za ženo in polovico kraljestva, kakor sta se zmenila.

To vam je bila svatba, da je ne pomni svet. Tudi jaz sem bil med svati, samo bolj zadaj, tako da vam zdaj ne morem povedati, kako je bilo. Mislim, da je bilo spredaj zelo lepo. Ko se je svatba končala, se je napotil naš junak v svoje kraljestvo z mlado kraljico in vojsko.

Nekoč pa se mu je sanjalo, da je sedel zopet v svoji hišici, šival in kričal na svojega učenca: »Če ne boš šival, te bom tako udaril, da boš videl devet sonc.« Slišala ga je kraljica in si je rekla: »Mojo oče mi je dal krojača za moža, pa ne junaka.«

Povedala je kralju, kako in kaj. Kralj ji je dejal: »Postavi vojake pod okno, da ga umore, če se mu bo še kaj takega sanjalo.«

Junak je zvedel za to zapoved, a se ni ni bal. Ponoči se je napravil, kakor bi se mu spet sanjalo, da je šival. Pa je rekel: »Če ne boš šival, te bom ubil, pa tudi tiste bom potolkel, ki stojte pod mojim oknom.« Ko so slišali vojaki pod oknom njegovo grožnjo, so zbežali kakor zajci. Odslej je imel naš junak mir. Živel je lepo v miru in zadovoljnosti s svojo ženo še mnogo let zdrav in vesel. Nekoč pa je ženi po pravici povedal svoje doživljaje. To pripovedovanje sem čul tudi jaz. Zato lahko povem tudi drugim, kak junak je bil krojaček.

Štefucova skomina

Štefuc se ga je rad nalezl in mu je v petek in svetek prišlo prav, če si je mogel privoščiti kak požirek, na Silvestrovo se je pa še posebej veselil. Ta večer niti njegova črna Maluša ni sitnarila, če je Štefuc malo pregloboko pogledal v kozarec.

Vrzdina je v gozdu skrita in močno raztresena vasica. Njeno središče je Štekurjeva domačija, do koder imajo vsi kmetje precej enako dolgo pot. Ker je bil Štekur vrhu tega še vesel človek in dobričina, je tudi Štefuc često rad zavil k njemu, a na Silvestrovo si te pravice celo ne bi bil dal vzkratiti. Kakor hitro so doma opravili sveti večer, jo je mašnil k Štekurju, a Maluša je z otroki ostala doma.

Misel, da ga ne nadzira ženino budno oko, je tudi Štefucu vtila več, dokaj več živahnosti, kakor jo je navadno očital. Beseda se mu je kar iskrila in venomer mu je šlo na smeh.

Poleg možakov je bilo v družbi tudi nekaj fantov in deklet. Se celo harmonikarja so imeli v sredi. Če je kdo le preveč kvasil o vojnah, strahovih in črnih pošastih, se je Lebanov lokavo nasmehnil in nategnil harmoniko, pa so bili vsi namesto strahov nenkrat polni mehkega valčka ali poskočne polke. In ti šment, je ogrel tudi Štefuc. Farizejsko je jel ogledovati deklino in bolj ko je pil, bolj so okrogle vrele iz njega. Pocenčavati je začel z nogami in se po medvedje sukati po sobi. kajti fantje so vestno skrbeli, da ni bil nikoli deležen ženskega para, s toliko večjo vneto pa so mu natakali pijače, zdaj vina, zdaj žganja, dokler ni bil ubogi Štefuc čisto vrtoglav. Jezik se mu je zapletal in niti sam svojih besedi ni več razumel, a govoril je še vedno nevtrogoma. Ko je nazadnje Lebanov nehal igrati, je stopil Štekur k Štefucu in mu nazdravil:

»Veselo novo leto!«

Možina, ki je bil tako naložen, je mmljaje kimal:

»Veselo kakopak, vsem skunaj veselo!«

Med dekleti se je drobno oglasilo:

»Seve, samo meni ne!«

»Kateri?« se je nerodno sukal Štefuc in z blodnimi pogledi iskal a dekle je reklo:

»Meni! Ves večer sem upala, da se bova nekajkrat zasukala, pa me še pogledati niste marali!«

»I, bo pa zdaj nadomestil, kar je zamudil,« je navidezno krotil Lebanov in pridno mežikal dekletu.

»Zdaj pa jaz nočem,« je menila mladenka. »Sem že dosti dolgo čakala! Saj nisem res tak izmeček. Grem rajši domov.«

Kakor na moč užalena se je začela hitro poslavljati, a Štekur se je pomembno spogledal z njo in z Lebanovim ter stopil k Štefucu:

»Ne bodi teslo, sosed, in stopi z njo...«

»Aha,« se je zmagoslavno razlezel Štefuc obraz. »nič se ne boj, Štekur! Za dva fanta, ti pravim, za dva sem, ne samo za enega!«

Mladenka je smuknila venkaj, a Štefuc je zamotovilil za njo:

»Čakaj, deklina, da te ne bo zeblo!«

»Nič več ne čakam,« se je hihitalo dekle in kakor košuta brzelo po snegu naravnost v tisto smer, kjer je med grmičjem zevala Volčja luknja, ena izmed številnih jam, kakršnih je polna okolica Vrzdine. Jama se strmo odpira v globino kakih dveh metrov, potlej pa se v zložnem rovu spušča pod zemljo, kjer se na več krajih široko raztegne in je polna kapnikov. Mladenka je smuknila v ovinku mimo jame, Štefuc pa je lomastil kar navprek in je naenkrat obtičal v objemu zasneženega trnja. Hotel se je pogrnati kvišku, toda sneg se je usedel pod njim in trnje ga je pošastno vlekel navzdol.

»Ježeš,« se je zavedel, »zemlja se je odprla! Hudič me bo, joj, joj, na pomoč!«

Okrog in okrog se je odzvalo poredno hihitanje, ki je Štefuc še bolj prepričalo, da ga je obdajala družina samih peklenjskih rogatcev. Začel je vpiti in moliti ter klicati vse svetnike na pomoč, ko je nenažno zaskričal Malušin glas:

»Kaj pa počneš, grdoba?«

Lebanov je hotel umeti zvrhano mero šale in je bil skočil po Štefucovo ženo, češ da naj hitro pride, ker je mož obseden.

Zenim glas je možaka bliskovito iztrezil. Spokorno je začel javkati:

»Oh, ljuba moja, pregresil sem se. Skomina me je prijela po prepovedanem, sam Bog mi odpusti. Nikoli več ne pogledam mlade ženske, še stare ne, Maluša, ali slišiš? Nikoli več, do smrti ne več, samo tebe, Maluša, če moreš toliko preprositi, da me Bog še zdaj reši iz hudičevih krempljev. Joj, Maluša, ne veš, kako me drži in kako me že peče.«

Divji smeh se je odzval vzdihovanju, vmes pa je rekla Maluša:

»Le gagaj, panj zanikarni! Ali ti je treba noret! Boš že videl skomino, téslo!«

»Oh, tak to imam za novo leto,« je modrovaje zategnil Štefuc, ki se je bil že vdal v usodo, ko je začul glas: »Naj bo, Štefuc! Primite!«

Bila je krepka tantovska roka in Štefuc jo je krepko prijel. Ko je bil srečno zunaj, je spoznal Lebanovega in vse, ki so se vili od smeha, ko so ga videli tako preplašenega in razpraskanega. Mozič se je otresele in izpod čela pogledal Lebanovega, pa se mu je zasvitalo:

»To si mi ti zagodel...«

»Kaj sem jaz kriv, če vas skomina po dekletih, se je zasmel fant. »Z Malušo se zmenite!«

Hihitanje ga je zbudilo in rad bi bil rekel kako okroglo, da bi se otresele sramote, toda Maluša ga je krepko potegnila proč:

»Kakor goba je že stari grešnik, pa mu še ne da kri miru! Le čakaj, ti že posvetim skomino!«

Odvedla ga je domov in ga tako temeljito poučevala, da vrsto let ni imel miru pred najajivimi jeziki, češ:

»Štefuc, kako pa kaj skomina?«

Spočetka se je jezil, pozneje se je pa vsakomur odrezal:

»Sem jo v breznu pustil. Kar gledat pojdi, če te mika.«

In je bilo tudi res. Odtlej se ni ozrl po nobenem dekletu več. Če mu je katera kljub temu hotela ponagajati, se je obrnil in zarobantil, da jo je takoj minila volja do take šale.

Maluša je bojda še danes zadovoljna z njim, a Silvestrovo obhajata lepo doma.

I. A.

Pozor na priložene položnice!

Današnji številki smo priložili položnico za vsakega naročnika, da lahko takoj plača naročnino za leto 1939. Ker je naročnina malenkostna, prosimo cenjene naročnike, da jo plačajo že prve dni meseca januarja, po možnosti za vse leto naprej. Tako ne bodo med letom imeli opravka z novimi položnicami in sitnosti z opomini. Naročnina ostane nespremenjena: za domačo državo: celoletna naročnina 36 din, poletna 18 din, četrtletna 9 din; za tuje države: celoletna 48 din, polletna 24 din, četrtletna 12 din; za Ameriko pa celoletna 1 dolar.

Kdor bi po pomoti ne prejel položnice ali če se mu pokvari, naj piše na upravnitvo po drugo. Oni naročniki, ki so naročnino za leto 1939 plačali že v tem letu, naj kot zvesti naši prijatelji izročijo položnice znancem, ki še niso naročeni, in jih pridobijo, da se na »Domovino«, ki je vsem, ki jo poznajo in béro, najbolj priljubljeni list, naroče za novo leto.

Kdor je preteklo leto zaostal z naročnino, naj s položnico ali s pošto nakaznico hitro poravnata tudi zaostanke, da ne bo presledka pri pošiljanju lista.

Upravnitvo »Domovinec«

Za smeh in kratek čas

Časi se spreminjajo

Ko Boltek se zaljubil je v Krišpino, od sreče blažen je požiral slino. Dežnik je v dežju le nad njo držal, tedaj prav nič se nahoda ni bal.

Ko srečnika pa sta se zaročila, že manjša je ljubezen Boltka bila. Kako Krišpina kislo se smeji, ko Boltek čez oba dežnik drži.

Še vse drugačen v jarmu je postal, ljubezen prejšnjo k vrugu je poslal. Ko med nalivom z ženo se prepira, dežnik le nad seboj zdaj razprostira.

ODGOVOR

Sinko: »Oče, zakaj pa stoji štorčija na eni nogi?«

Oče: »Kaj to vprašaš? Če bi še drugo vzdignila, bi padla.«

SREČEN ZALJUBLJENEC

Sedmošolec (sam sebi): »Popoldne sem imel sestanek z njo. Od takrat me neprestano grize bolha. Oh, ko bi vedel, da je njena!«

POMOTA V TEMI

Špelea: »Cestitam, gospa, danes sem čitala v listih, kako ste ponoči pretepli vlomilca, ki se je bil splazil skozi okno v vašo vilo. Ne razumem samo, od kod ste vzeli toliko poguma.«

Kunigunda: »Ah, mislila sem, da se je vrnil domov moj mož...«

Jakec je vzel Urški jabolko

Urška jabolko v rokah drži, silno Jakec si sadu želi. Tuhta, tuhta, kaj naj bi storil, da bi sladki sad v rokè obil.

Potepin je Jakec, grablje vzame, tepsti revo Urško z njimi jame. Jabolko ji padlo je iz rok, Urška planila je v silen jok.

Zlomil s tepežem je grablje Jakec, zmagoslavno zdaj reži se spakec. Naglo rdeče jabolko pobere, Urška k mami teče in se dere.

Jakec z jabolkom na sod se zrine, sladki sad mu pod zobovjem gine. Nič ne misli zlobni Jakec, spaka, da že palica se zanj namaka.

ADAM IN EVA

»Pojdiva se igrat Adama in Evo« reče Peterček svoji sestrici. »Prigovarjaj mi, naj pojedem tvoje jabolko, pa ga bom pojedel...«

NAVIHANEC

Milanček (staremu očetu): »Vzgojiteljica je strogo prepovedala rabiti kako tujo besedo. Lepo te prosim, povej mi jih nekaj, da jo bom dražil.«

V SOLI

Učitelj: »Kdo se ni veselil povratka izgubljenega sina?«

Jožek: »Pitano tele.«

VRTNO STRAŠILO

Soseda A: »Povejte mi, ali nimate na vrtnobenednega strašila?«

Soseda B: »Ni treba, sem ves dan sama na vrtnu.«

NESREČNIK

Zdravnik: »Zakaj pa se ne kopljete več, kakor sem vam priporočal?«

Bolnik: »Ne morem, gospod zdravnik, to terja preveč časa.«

Zdravnik: »Nesmisel! Nekoliko minut kopeli vendar ni tako zamudno.«

Bolnik: »Kaj, nekoliko minut? Celo polovico ure se moram vsakokrat čohati, da spravim nesnago s sebe.«

SAMO ENKRAT

Gospod: »Po treh mesecih zakona že ločen! No, vas pa vaš mož res ni nosil na rokah.«

Gospa: »O pač! Takrat, ko me je vrgel iz hiše.«

GOS NA MIZI

Gašper sedi zraven gospodinje. Na mizo prineso gos in jo postavijo prav pred Gašperja. »Glej,« se razveseli Gašper, ki je velik prijatelj dobre jedi, »zdaj pa sedim zraven mastne gosi.«

Gospodinja ga pogleda nekako užaljeno. Gašperju se zazdi, da ga je polomil, zato zajec-lja: »Oprostite, milostiva, mislil sem tisto na mizi!«

UBOGLJIVA SLUŽKINJA

Služkinja (prisluskuje pri ključavnici prepiru med gospodarjem in gospodinjo): »Gospa so rekli, da moram zmerom pazljivo poslušati, kaj govori...«

PRIDNI OTROCI

Teta: »Zakaj ste tako mirni, otroci?«
Jurček: »Očka je zaspal.«
Teta: »Glej, glej, kako ste pridni in kako pazite, da ga ne zbudite.«
Jurček: »O ne, čakamo samo, da mu cigareta dotli do prstov, ko ga bo speklo...«

IZDAL JO JE

Zaljubljenec: »Mihec, tu imaš pol dinarja, če ne boš povedal, da sem objel tvojo sestro.«
Mihec: »Samo pol dinarja. Drugi mi dajejo dinar...«

KLIN S KLINOM

Japonec je prinesel na grob svojega očeta skodelico riža, ker imajo na Japonskem tako navado, ki je prav tako nesmiselna, kakor drugod prinašanje vencev. Evropec, ki je to videl, je hotel Japonca podražiti in osmešiti, pa ga je vprašal: »Kdaj pa bo vaš rajniki oče prišel jest ta riž?«

»Takrat, ko bo vaš rajniki oče prišel duhat rože, ki mu jih vi nosite na grob...«

NEDOLŽNOST

Gašper: »Ali ste užaljeni, ker sem vas poljubil, gospodična Zora?«

Zora: »Ne vem... Moram vprašati mamo...«

ODGOVOR

Angleški poslanik je bil nekoč povabljen k ruskemu velikemu knezu na kosilo. Tu pa se mu je primerilo, da je zlijl steklenico rdečega vina po mizi. Veliki knez, ki je slovel po svoji neobzirnosti, mu je rekel: »Ali se to pri vas na Angleškem tudi kdaj zgodilo?«

»Da, visokost,« je odvrnil poslanik, »samo se nihče za to ne zmeni.«

PRI VPISU V SOLO

Učitelj: »Kakšen poklic ima tvoj oče?«

Učenec zmaje z rameni.

Učitelj: »No, oče ima vendar kak poklic! Kaj dela?«

Učenec: »Zdajle je pri brivcu, da ga ostrize.«

NEPRIJETNO ZNAMENJE

»Takle rdeč nos je pa res nekaj sitnega. Davi me je na cesti neko vprašal, ali nimam morda kaj praznih vinskih steklenic naprodaj.«

PRI VEDEZEVALKI

Vedeževalka: Karte mi kažejo, da se morate izogibati črnolask, mladi gospod!«

Miklavž: »Prepozno, včeraj sem se oženil z njo.«

OTROŠKO

»Mama, ali smem papigo, ki si jo včeraj kupila, tudi tikati?«

V ŠOLI

»Tako, dragi otroci,« zaključil učitelj razlago o govorništvu, tako je treba govoriti na zborovanju, da je govor učinkovit. Kako pa pravimo človeku, ki govori in govori, dokler se ljudje ne naveličajo poslušati ga?«

Noben učenec se ne oglasi.

»No, pomislite malo, otroci! Kaj res nihče ne ve? No, pa nam povej ti, Jožek.«

Jožek vstane, nekaj časa okleva, nato pa izjeclja: »To je gospod učitelj.«

NI TAKO DOLGE POSTELJE

Gost (silno dolg): »Ali bi lahko dobil pri vas prenočišče?«

Krčmar: »Tako dolgih postelj nimamo pri nas. Morda bi šli na kegljišče spat?«

POROČNA DARILA

Trije prijatelji se hvalijo, kaj so dali nekemu znancu za poročno darilo.

A: »Od mene je dobil kavni pribor za 12 oseb.«

B: »Jaz sem mu dal čajni pribor za 24 oseb.«

C: »Jaz pa sem mu podaril sladkorne klesče za 100 oseb.«

Egiptovska sfinga predstavlja solnčnega boga

Skrivnostna egiptovska sfinga je svojo skrivnost razodela. Izklesan iz trdega kamna stoji ta nestvor že skoraj 6000 let kakor ogromen paznik ob vzhodu na pokopališču faraonov v dolini Nila. Tisočletja so s svojimi neštetiimi peščenimi viharji ostre robove in črte velike sfinge sicer zabisala, spomenika samega pa niso mogla razdejeti. Nos in brado so ji odkrili pešeni viharji in streli iz pušk, skrivnostni nasmeh, ki govore o njem staroslavni spisi, je izginil, ostal pa je sfingi grózotni in neusmiljeni pogled v daljavo.

Na stotine egiptovskih delavcev je izkopalvalo dolge mesece pod vodstvom znamenitega starinoslovca Selima beja Hasana podnožje sfinge. Treba je bilo odstraniti ogromne količine peska, ki so ga nanosili tja viharji tisočletij. Naposled so odkrili veliko tablo s klinopisom, ki se je bila ohranila pod peskom in blatom nedotaknjena. Uspele je njeno vsebino tudi prečitati.

Ta napis pravi, da je sfinga spomenik sončnega boga Raja. Faraon Amenhotep II. je dal postaviti granitno ploščo ob vznožju sfinge, da bi poznim rodovom ohranil zgodovino tega lika. Faraon se je peljal potem, ko je zasedel prestol in mu je bilo 18 let, z dvokolesnim vozom iz Memfisa v Gizeh, kjer je obiskal piramide svojih prednikov in žrtvoval kipu sončnega boga. Sfinga je bila tedaj romarski kraj, ki so ga obiskovali tisoči Egipčanov, in vsak vladar Egipta je bil dolžan, da se po ustoličenju tukaj pokloni sončnemu božanstvu. Napis pravi dalje, da je pesek iz puščave celo tedaj, ko je bilo sfingi šele 1.000 do 2.500 let in je bila okoli sfinge še zelena dežela, zasipaval spomenik. Že takrat so se mnogo trudili, da bi ga oprostili peska. Razpisavali so velika javna dela v ta namen, toda puščava je ostajala vedno zmagovalka. Samo glava in ramena sfinge se dvigajo nad nedoglednimi griči peska.

Takole si zamišljajo mesto bodočnosti

Londonski gradbeniki hočejo zgraditi vzorno hišo v naravni velikosti, kakor so si zamislili hišo bodočnosti na podlagi dosedanjih tehničnih in znanstvenih pridobitev. Prepričani so, da bodo čez 50 let že cela mesta obstajala iz takih hiš. Mesta bodočnosti se pa ne bodo videla, ker bodo hiše pod zemljo. Videlo se bo samo omrežje ulic med cvetočimi vrtovi — na strehah jamskega mesta.

Če boš stopil v tako skrito hišo, ne boš opazil nobene razlike v primeri s hišo, kakršne imamo zdaj. Čez dan bo v sobah svetlo, v njih bo vladala dnevna svetloba, ki jo bo zvečer nadomestila umetna. Tudi zrak ne bo tak kakor je v naših kletih. Nasprotno, še čistejši kakor na površju zemlje, toplota sob bo pa ustrezala zdravju stanovalcev v takih hišah. Ni težavno uganiti, da bo za vse to skrbela elektrika. Naravna dnevna svetloba bo njeno delo in skrbela bo za enakomerno toploto po sobah, za svež, primerno vlažen zrak.

Toda samo zavoljo tega, da bi imeli umetno to, kar bi imeli v naravi na površju, go-

tovo ne pojdejo ljudje pod zemljo. Niti strah pred bombardiranjem bi ne zadostoval za utemeljitev tolike izpremembe v načinu življenja. Pravi vzrok tiči v tem, da lahko pod zemljo ustvarimo mnogo boljše pogoje za življenje kakor na zemlji. Vsaka hiša bo imela samo en vhod, opremljen s pripravo, da ne bodo mogli v hišo kaži bolezni. V teh hišah ne bo nobenega prahu. Svetilke za dnevno svetlobo bodo neprestano izžarevale ultravioleaste žarke, dovolj močne, da bodo blagodejno učinkovale na vse stanovalce. Razne bolezni, izvirajoče iz prehlada, bodo izginile delno zato, ker ne bodo mogle v hišo klice bolezni, delno pa zato, ker bodo ljudje bolj zdravi in odpornejši proti boleznim. Tudi živci se bodo v miru tako utrdili, da bodo živčne in duševne bolezni zelo redke.

Govoriti o vlogi elektrike v gospodinjstvu v bodočnosti je odveč. Od kurjave do hladilnika, od kuhinje do naprave za odpadke, vse bo na elektriko, tako da ne bo treba nikake služinčadi. Življenje v bodočnosti bo torej zelo prijetno.

× Bivši carski general Mirkovič umorjen. Poljska oblastva z vso odločnostjo raziskujejo zagonetno smrt bivšega carskega generala Mirkoviča, ki so ga našli na Silvestrovo umorjenega na njegovem posestvu v Ostrogu v neposredni bližini ruske meje. Sprva so domnevali, da je Mirkovič izvršil samomor, podrobnejša preiskava pa je ugotovila, da gre za političen zločin in da ima smrt Mirkoviča najbrž na vesti ruska politična policija (GPU). Ugotovljeno je namreč, da je Mirkoviča obiskal neki tujec, ki pa je takoj nato izginil preko meje. Revolver, ki so ga našli pri umorjenem, je ležal daleč stran, tako da je že iz tega razloga samomor skoro izklju-

čen. Na revolverju tudi niso našli nikakih prstnih odtisov Mirkoviča.

× Delovni zakonji proti lenuhom, pijancem in delomrznežem v Rusiji. V Rusiji se je začela velika gonja proti lenuhom, pijancem in delomrznežem v obratih. Iz dopisov, ki jih priobčujejo ruski listi, je razvidno, da delovna disciplina v večini obratov ni bog ve kako velika. Mnogi delavci izkoriščajo vsako priložnost, da jim ni treba na delo. Drugi prihajajo na delo pijani in jih morajo potem pošiljati domov. Pogosto se celo med delovnim časom prirejujejo popivanja. Listi poročajo, da se pripravljajo postritev dosedanjih delovnih zakonov.

× **Rabelj išče naslednika.** 77letni pariški krvnik Deibler nestrpno čaka, da ga nadomesti naslednik. Čeprav ne govori rad, je ob nedavni 50letnici svojega delovanja vendarle priznal, da bi se zdaj, ko je spravil že okroglo 400 hudodelcev na boljši svet, rad umaknil v pokoj. Ponaša pa se lahko s tem, da še ni nobeni ženski oddrobil glave, kajti od leta 1885, so še vsako na smrt obsojeno žensko na Francoškem pomilostili na drugo kazen.

× **Sedem dni brez hrane.** 21-letni pomožni delavec Josef Malik iz Mödlinga je stopal po zaledeneli stezi preko nevarnih pečin, ki je pozimi nihče ne uporablja, proti domu. Nenadno mu je spodrsnilo. Padel je in se je na nogi tako poškodoval, da ni mogel več naprej. Bilo je ponoči, in da bi se vsaj malo zavaroval pred hudim mrazom, se je z največjo muko splazil do neke majhne skalne jame, kjer je prebil potem sedem noči in sedem dni brez vsake hrane v najhujšem mrazu. Ko je od gladi že skoro izgubil zavest, se je z zadnjimi močmi po vseh štirih splazil do ceste, kjer je klical na pomoč. Nekí mimoidoči ga je našel in je poskrbel, da so ga spravili v bolnišnico. Tam so ugotovili, da mu bodo morali obe zmrznjeni nogi brčkone odrezati.

× **Sliva cvete v snegu.** V Braju v Italiji imajo čudežno slivo, ki so jo vsadili poleg Marijinega svetišča na mestu, kjer se je po legendi Mati božja prikazala neki ženski. Ta sliva je te dni, čeprav je zemljo pobelil sneg, pognala cvetje, kar smatrajo tam za napoved srečnega leta.

× **Prekomorsko letalo za 120 potnikov.** Zračni promet med posameznimi deli sveta zelo naglo napreduje. Dolga vrsta velikih letal že leta dan za dnem na dolgih progah preko morja. Znana so letala »Martin«, »Clipper«, »Sikorski 43«, »Short«, »Canopus« in še mnoga druga. Od zračnega prometa se pa zahteva vedno več in strokovnjaki imajo polne roke dela z novimi načrti. Nedavno je dala velika ameriška družba za zračni promet pobudo za izdelavo načrta novega letala, ki bi ustrezalo vsem zahtevam varnega prometa na velike daljave in ki bi bilo udobno opremljeno, a prostora bi moralo imeti za sto potnikov. Načrtov je prešla družba več, a najbolj ustreza pogojem družbe načrt znanega ameriškega konstruktorja Severskega. Letalo pa načrtu Severskega bi bilo pravi, razkošno opremljeni letali hotel. V njegovih krilih in dveh trupih bi bilo prostora za 120 potnikov, ki bi imeli vso udobnost kakor v hotelu. Za varnost in udobnost potnikov med poletom bi skrbela 16-članska posadka. Orjaško letalo bi letelo s hitrostjo 480 km na uro.

× **Panamski prekop je treba proti letalskim napadom utrditi.** Zedinjene države se mrzlično oborožujejo. Med drugim grade veliko brodovje za Atlantsko morje. Ameriški minister za vojsko Woodring si na vse načine prizadeva utrditi Panamski prekop tako, da bi ga ne mogli nihče napasti. Zato je odobril štiri milijone dolarjev za zgraditev pomorskega oporišča na Portoriki. Ta nova trdnjava naj bi služila v obrambo Panamskega prekopa v Atlantskem morju. Na zapadni obali bodo utrjeni otoki Galapagos, ki sicer ne pripadajo Zedinjenim državam, temveč republikli Ekvadorju. Na vseameriškem posvetu v Limi v Peruju naj bi bile vse države Južne Amerike pridobljene za smotre skupne obrambe ameriške celine. Toda Portorika nasprotuje Zedinjenim državam in oznanja svobodo za ta otok. Prekop je dolg 65 km. Na obeh straneh je 8 km širok pas, ki ga je oddala Panama v najem Zedinjenim državam, da je zdaj pod njihovim nadzorstvom in upravo. Ker je prekop globok samo 13 do 26 metrov, morejo skozenj le manjše vojne ladje. Panamski prekop pa tudi ni zadostno utrjen za primer napada. Vojaški strokovnjaki so ugotovili, da bi zadostovalo 12 pogumnih mož, ki bi uničili zatvorniške naprave pri Gatunu in ameriške vojne ladje, vozeče skozi prekop, bi obtičale na suhem. Zato vztraja ameriški minister za vojsko Woodring na tem, da se Panamski prekop dobro zaščiti proti letalskim napadom, hkratu pa da se uredijo letalska oporišča in izboljša protiletalska obramba. Zgraditev novega ameriškega vojnega brodovja na At-

lantskem morju pomeni zaščito Panamskega prekopa od obeh strani. Tudi nadzorstvo v območju Panamskega prekopa bo poostreno.

× **Delavski upor v Rusiji.** Pariški »Matin« poroča, da je prišlo v Barnaulu v Altajskem gorovju do upora zaradi določb novega zakona o delavskih sodiščih. Uprlo se je 15.000 delavcev, ki so razbili 20 vagonov. Da so udušili upor, je moralo nastopiti vojaštvo.

× **Usmrčenje s sladkim vonjem.** Nov način usmrčenja so preizkusili v državni kaznilnici v Carson Cityju v Nevadi. Elmer Miller, ki so ga obsodili na smrt, ker je bil umoril svojo ženo, je dal pravici zadoščenje za svoje dejanje ne na električnem stolu, temveč v vonju po mandljevem cvetju. Pod stol, na katerem je sedel v celici smrti, so postavili vedro z žvepleno kislino. Ko je prišel trenutek usmrčitve, je rabelj spustil v vedro večje število kroglic cianovega natrija. V 15 sekundah se je prostor napolnil s sladko dišečim plinom, ki je bil tako učinkovit, da je obsojenec takoj izgubil zavest. Po 14 minutah ga je zdravnik razglasil za mrtvega.

× **Kako se smejo v Italiji močiti in ženiti.** V Italiji je izšla nova postava o sklepanju zakonov. Po tej postavi je zakon med italijanskim državljanom belega arijskega plemena in med osebo, ki pripada drugemu plemenu, prepovedan. Zakon, sklenjen v nasprotju s to postavo, je neveljaven. Za zakon med italijanskim državljanom in med osebo tuje narodnosti je potrebno dovoljenje notranjega ministrstva. Kdor bo prekršil to postavo, bo kaznovan z zaporom do treh mesecev in z denarno globo do 10 tisoč lir. Brez ozira na gornjo prepoved ne smejo sklepati zakona z osebami tuje narodnosti uslužbenci državne civilne in vojaške uprave, dalje uslužbenci organizacij fašistične stranke in organizacij, ki jih stranka nadzoruje, uslužbenci pokrajinskih uprav, občin, poldržavnih organizacij in sindikalnih zvez. Kdor bo prekršil to postavo, bo izgubil službo in položaj. Italijani, ki niso italijanski državljani, se ne smatrajo za tujce.

× **Kaj je redilno?** Celo dobre gospodinje niso vedno poučene o redilni vrednosti poedinih jedi. Redilna so med drugim svinjska rebrca, kostrunja rebrca, sardine v olju, jajca, gos, slanik, kruh. Srednje redilne jedi so: kokoške in račje meso, krompir, grozdje, banane, mleko. Zelo malo redilne so hruške, jabolka, marelice, špinača, šparglji. Posebno redilne jedi so: olje, maslo, čokolada, sladkor, kostrunja prsa, švicarski in podoben sir, riž, posušen grah in slanina.

× **Kaj vse delajo iz stekla.** Nikoli ni bilo steklo tako moderno, kakor je v današnjih časih. Ze je v rabi steklena opeka, in odkar morejo izdelovati kot pajčevina tenke steklene niti, je v nevarnosti svila, da je ne bo steklo izpodrinilo. Kar nič posebnega ni več, da so delavnice narejene iz stekla, pri čemer nista iz stekla samo strop in pod, marveč tudi stene. Mizice imamo že precej časa iz stekla, a v Ameriki imajo iz steklenih niti stekane obleke in zastore.

× **Volkovi so napadli vas.** Slovaško vas Brusturi v rumunski Bukovini je na božični dan napadlo krdele izstradanih volkov v času, ko so bili ljudje v cerkvi. Volkovi, bilo jih je okrog sto, so vdrli v hleve in domove. Ljudje so se pred steklimi zverinami branili s kosami, sekirami, vilami in drugim orodjem. Le malokateri je imel puško. Več ur je trajala borba, preden so volkove pregnali. Volkovi so raztrgali mnogo živine in pet ljudi, 14 volkov so ubili. Pri vseh ubitih volkovich so ugotovili steklino. Vse ranjence so spravili v bolnišnico, da so jih cepili proti steklini.

× **Štirje hkrati igrajo na isto harmoniko.** V Chikagu so imeli nedavno veliko razstavo glasbenih instrumentov. Posebno pozornost je na tej razstavi zbujala velikanska harmonika, kakršne doslej še niso razkazovali na nobeni razstavi. Dolga je več ko en meter, seveda neraztegnjena, in ima kar 320 tonov. Jasno je, da tako velikega instrumenta ne more sukati v rokah en sam igralec. No, in res ima ta velika harmonika to posebnost, da nanjo lahko igrajo štirje godci hkratu.

× **Ženske v številkah.** V nekem pariškem listu so objavljeni naslednji podatki o ženskah. Na 100 moških pride v Angliji 109

žensk, v Franciji 107, v Španiji pred državljansko vojno 106, v Nemčiji 108, v Turčiji 108, na Madžarskem 106, v Italiji 105, na Holandskem 101, na Švedskem 103, v Bolgariji 100, na Japonskem pred vojno 99, v Zedinjenih državah in v Kanadi 98, na Luksenburškem 97, v Argentini 87. Povprečna angleška ženska si kupi na leto 2 obleki, 1 plašč, 2 klobuka, dva para čevljev in za 2 funta šterlinga drugih oblačilnih potrebščin. Povprečna Francozinja si kupi na leto 3 obleke, 1 plašč, 3 klobuke, 3 pare čevljev, za drugo pa porabi 8 funtov šterlingov. Američanka porabi na leto 3 obleke, 2 plašča, 4 klobuke in 4 pare čevljev, za drugo pa porabi 15 funtov šterlingov. Na leto se sklene v Angliji 350.000 zakonskih zvez, v Franciji 280.000, v Nemčiji 600.000, na Japonskem 550.000, v Zedinjenih državah pa 1.800.000. Povprečna Angležinja gre enkrat v treh tednih v kino in enkrat v treh mesecih v gledališče, Američanka enkrat na teden v kino in enkrat na 14 dni v gledališče, Francozinja enkrat na mesec v kino in enkrat na dva meseca v gledališče, Nemka enkrat na dva meseca v kino in enkrat na šest tednov v gledališče, Japonka pa enkrat na mesec v kino in gledališče. V Angliji se rodi na leto povprečno 600.000, v Franciji 630 tisoč, v Zedinjenih državah 2.150.000, v Nemčiji 1.280.000, na Japonskem pa 2.190.000 otrok.

× **Zakaj ima slon velika ušesa.** Človek bi mislil, da ima slon zato tako velika ušesa, da dobro sliši. Toda ni tako. Velikih ušes pa tudi nima samo zato, da bi z njimi odganjal muhe in brencelje, ko mu sedajo na glavo. To vidimo zlasti pri afriškem slonu, ki zna s svojimi velikimi uhlji mahati kakor s krili. Delno je dala narava slonu velika ušesa sicer tudi v ti dve svrhi, toda njihov glavni namen tiči drugje. Naravoslovci so prišli zdaj na to, da opravljajo slonovi uhlji približno tako opravilo kakor hladilnik v avtomobilu. Hladilnikova naloga je, odvajati toploto vode okrog valjarja. Slonovi uhlji v vročini nikoli ne mirujejo. S tem se odvaja toplota iz krvi v njih in ohlajena kri se vrača nazaj v telo; na njeno mesto prihaja spet toplejša, ki se znova ohladi. Kri v uhljih kroži tu prav tako kakor voda v avtomobilskem hladilniku.

× **Nekaj o krvnem pritisku in sladkorni bolezni.** Pravijo, da znaša redni pritisk tisk človeške krvi 100 milimetrov in še toliko milimetrov zraven, kolikor je dotični človek, za katerega se pritisk računa, star. Zdravniki pa trdijo, da je takšno računanje čisto napačno in ne drži prav za nobeno človekovo starost. Krvni pritisk je odvisen od vseh mogočih drugih činiteljev. Nekaj, kar enega lahko razburi, nima na drugega nikakega vpliva in niti najmanj ne spremeni krvnega pritiska. Gotovo je le to, da velja za nenavadni krvni pritisk tisti, ki presega 150 mm. Pri zdravih ljudeh znaša od 20. do 30. leta 115 do 120 mm, od 30. do 40. leta 115 do 130 mm, med 40. in 50. letom 120 do 135 in med 50. in 60. letom do 140 mm. Tudi se ne da reči, da je tisti, ki ima v svoji krvi sladkor, bolan za sladkorno boleznijo. Ugotovljeno je namreč, da ima vsak človek v svoji krvi nekaj sladkorja. Zdravi ljudje ga imajo približno za eno žličko.

× **Kako je s plešci.** O plešcih pravijo, da je zdaj ugotovljeno tole: Kdor je obdržal svoje lase do petdesetega leta, se mu ni treba bati, da bi postal plešast. Indijanci pleše ne poznajo. Pleša je znamenje, da človek ni prav preveč zdrav. Na svetu je petdesetkrat več plešcev moških kakor pa žensk. V kazenskih zavodih so strokovnjaki ugotovili, da so zločinci mnogo bolj nagnjeni k temu, da postanejo plešasti kakor pa pošteni. Pred nedavnim je neki znanstvenik ugotovil, da lasje spet začno rasti, če se plešču umetno razdražijo možganske žleze. Toda poskusi so pokazali slabe uspehe. V zavodih za umobolne ni manj plešastih ljudi kakor pa v ostalih zavodih. Ljudje izgubljajo lase najprej na temenu zato, ker je tam obtok krvi najpočasnejši. Le redkokdaj jim lasje odpadejo tudi za ušesi ali za vratom, kajti tam se kri po žilah hitro pretaka. Ljudje, ki imajo goste lase, telesno mnogo več zdrže kakor pa plešci.

NAPISAL MIRKO BRODNIK

Srce v okovih

Lepa je bila ta sličica... In narisalo jo je njegov Branko... Položil jo je na mizo in skril obraz med dlani. Zaihtel je. Nikdar še ni jokal, kar je pomnil, zdaj pa so ga oblike solze, ki jih ni mogel ustaviti. Šele čez dolgo. Potem je stopil v kot k skrinji. Odprl jo je. Koliko reči je bilo notri! Vsa ropotija. Kar je žena umrla, je ni nihče odprl. In zdaj je jemal iz nje, počasi, kos za kosom. In na dnu, čisto na dnu, je našel otroško oblečko. Brankova je bila, ko je imel šest let in je začel hoditi v šolo. Dobro se ga je še spominjal, kakšen je bil takrat. Spominjal se je še celo, kako je bilo, ko sta šla merit oblečko. Branko je z malimi koraki stopal zraven njega. In krojač mu jo je umeril tako, kakor so jo imeli trški otroci, da se ne bi v šoli norčevali iz njega. In kako moško je potem šel prvič z njo v nedeljo k maši. In nazaj grede — o, kako dobro je še pomnil! — nazaj grede je padel v lužo, edino, ki je bila na cesti, in se ves pomazal. In s kakim strahom je potem prišel domov!

Starec se je žalostno nasmehnil. Nasmehnil se je vselej, kadar se je spomnil te zgodbe, in spomnil se je je dostikrat, zmeraj, kadar je mislil na sina.

In danes?...

Nemo je pobesil glavo in se naslonil na vrata. Potem pa jih je sunkoma odprl in planil ven. Dušilo ga je. Opotekel se je po stopnicah in prišel pred hišo.

Kakor ogromna krogla je lezlo solnce k zatonu. Krvavo rdeči oblaki so zdaj pa zdaj priplavali mimo njega in ga za trenutek zakrili. In starcu se je zazdelo, da je to res sama kri, rdeča kri, z vseh bojnih polj zbrana. Kri vseh očetov, ki leže bogve kje nepokopani, kri vseh sinov, ki jih čakajo in čakajo, pa jih ni. In solnce se je topilo v tej krvi, umiralo v njej, kakor srca tisočev in tisočev, ki jih nikdar več ne bo nazaj.

Počasi je zlezla njegova roka na čelo in ga otrla. In potem je gledala njegovo oko za solncem, daljnim, krvavo rdečim...

Meta in Miha sta se vračala z dela. Videla sta gospodarja, ki je stal pri vratih, in nista se ga upala motiti. Šla sta pred hišo in pri drugih vratih v kuhinjo. In tam je Meta rekla:

»Kaj bo z gospodarjem? Bojim se, da ne bo imelo dobrega konca.«

Stari hlapec je molčal in si obrisal solzo, ki mu je pritekla na lice.

Iz hleva se je oglasila živina. Meta jo je hotela iti nakrmit, toda opazila je Slavca, ki je počasi stopal proti hlevu.

»Poglej, Miha zdaj gre v hlev!«

In res je starec odpiral vrata. In potem je počasi stopil med svojo živino. Kakor bi ga poznal že po korakih, je konj v kotu zahrzal in obrnil glavo k njemu. Slavec ga je pogladil po grivi in naslonil nanj glavo. In čisto tiho mu je rekel:

»Saj še veš, pram, lani si ga vozil, ko je šel nazaj. Vidiš, zdaj ga ne boš več, zdaj ga ni več...«

In kakor bi ga bil pram razumel, je nagnil glavo in pobesil uhlje.

In potem je starec stopil h kravici na drugem koncu hleva. Tudi ona je Branka poznala, saj so jo imeli že takrat pri hiši, ko je še hodil v mestne šole. Tudi njej je povedal, da Branka ni več.

Zunaj pred hlevom je bil priklenjen stari Sultan. Starec sam ni vedel, koliko let je že pri hiši, biti je moralo strašno dolgo. Nekoč, ko je bil Branko o božiču doma, ga je našel vsega prestradanega na cesti in ga pripeljal v hišo. In odtlej je bil Sultan veren čuvaj. Kako sta bila z Brankom prijatelja! Kadar je prišel domov, ga je že spoznal, ko je bil videti še čisto majhen spodaj v dolini, in začel je lajati in tuliti, da ga je moral Miha odvezati. In potem je stekel po hribu, da se je za njim kar kadilo, in jel skakati po Bran-

kotu in se mu dobrikati, da se ga je komaj otrese!

Danes je bil tudi Sultan ves pobit in niti glave ni dvignil, ko je stopil stari Matevž k njemu.

»Tudi ti že veš?« je rekel tiho in ga potapljal. »Tudi ti že veš? Kaj bo zdaj z nama. Sultan, ko ga več ni? Kaj bova midva?«

Skoraj bi bil zajokal. Sultan pa se ni gnil. Šele čez dolgo, ko je začutil gospodarjevo roko na svojem hrbtu, se je obrnil in mu obližnil roko. Potem je skočil pokoncu in jel tako pretresljivo zavijati, da je starcu stisnilo srce. Kakor bi čul krik umirajočega, se mu je zdelo. In ta krik mu je šel skozi ušesa in razbijal v njem. V neizmerni boli si je mašil ušesa, da ga ne bi čul, a vendar ga ni mogel udušiti. Udarjal mu je na uho, na srce, na dušo, kakor glas velikega zvna, ki zvonil k pogrebu. K pogrebu njegove sreče, vsega, kar je imel.

In potem se mu je nenadoma zazdelo, da mora zbežati odtod, od tega psa. In kolikor so ga nesle noge, je bežal na drugi konec hiše.

In tam je moral spet gledati solnce, krvavo solnce, ki se je topilo v krvi...

Pod njim je videl zemljo. Svojo zemljo, svojo kri. Kakor mrtva je ležala pod njim. Saj je bila zdaj mrtva. Videl je polja, tja do doline, in gozd na levi in senožet pred njim. In njiva je bila preorana in ozimina je že spala v njej. Ozimina. Pred nekaj dnevi jo je bil posejal. Kako močna je bila njegova roka, ko jo je zajemal iz širokega predpasnika in jo sejal z vetrom. Zdjaj spi v zemlji. Za koga spi? Za Branka? Ne — on je ne potrebuje več.

Sklonil se je k tlom. Koleno mu je zahreščalo. Še nikdar prej ni bilo tako. Toda danes se za to ni menil. Danes je mislil na vse kaj drugega. In z rokami, od žuljev razjedenimi je jel kopati to zemljo, da so se drobile grude pod njegovimi prsti. In iskal je zrna, ki so ležala zakopana v tleh. In ko je našel prvo, ga je vzel pobožno v roko in ga pogledal. Kalilo je že. Potem mu je roka omahnila.

In jel je kopati naprej, kakor daleč mu je segla roka. In čedalje več zrn je bilo. In potem je kopal z obema rokama. Ko ni več dosegel, je legel v razor in kopal, kopal.

Zrna, sama zrna.

Ko sta mu roki kakor mrtvi ležali med prstjo, se je zavedel. Stresel je glavo in vstal. Opotekel se je proti hiši. Tam ob poti je rasla stara hrushka. Naslonil se je nanjo in se spet zazrl v solnce, ki je z zadnjimi žarkmi poljubljalo nebo, in iz grla se mu je iztrgal krik kakor krik ranjene zveri v puščavi:

»Branko, Branko, pogledj, zemlja, tvoja zemlja te kliče, vse te kliče...«

In ko je čul samo odmev, ki je vračal njegove besede drugo za drugo, kakor jih ne bi hotel poslati tja, kamor so bile namenjene, mu je zlezla glava na prsa:

»Branko, moj Branko, kje si? Zakaj se nočeš vrniti k zemlji, ki te čaka?«

Štirinajsto poglavje

ODHOD

Ko se je Vera vrnila od starega Slavca, je povedala Zori, kako je starec sprejel vest o smrti svojega sina. Deklica je tiho poslušala svojo prijateljico. In ko je Vera končala, jo je Zora prijela za roko in tiho rekla:

»Kaj bo zdaj, Vera? Kaj naj storim?«

Njen glas je bil tako obupen in breznaden, da Vera ni vedela, kako bi jo potolažila in ji vlila nove vere. Pobožala je njene lepe lase in ji dejala:

»Nikar ne misli na to.«

Drugega ji ni vedela povedati. Prijela jo je za roko in odvedla v salon, kjer je bila večerja že pripravljena.

Ko so pojedli, se je Vera nenadoma obrnila k notarki in ji povedala, da se drugo jutro vrne domov.

»Od doma so mi pisali, da me čakajo. Zve-

deli so, da sem dobila dopust in da sem zdaj tu.«

»Kaj, zapustiti nas že misliš?« se je začudila notarka. »Saj si vendar obljubila, da ostaneš nekaj časa pri nas! Kaj ne Zora, da mora še ostati?«

Zora se je samo nemo nasmehnila. Saj je dobro vedela, kam meri Vera s svojimi besedami. Toda sama se tega ni upala omeniti. Vendar pa je Vera takoj nadaljevala.

»Zoro pa vzamem s seboj, da veste. V tej puščobi bi ji bilo preveč dolgčas. Potrebna je zabave in razvedrila. Pri nas bo imela obojega dovolj.«

Notarka je skoraj onemela. Da bi Zora odšla od doma? Kaj bo potem ona počela? Vendar pa jo je Vera znala pregovoriti. Kmalu so bili edini, da Zora drugo jutro odide s prijateljico in da ostane pri njej nekaj dni. Ko je notar videl, da je že vse dogovorjeno, ni hotel ugovarjati.

»Samo da mi jo vrneš zdravo in celo,« se je obrnil k Veri in ji zapretel s prstom.

Ko sta bili deklici v spalnici, je Zora objela svojo sestrično in ji rekla:

»Ne morem se ti dovolj zahvaliti za to, kar si mi danes naredila. Saj veš, da se sama ne bi nikdar upala prositi.«

»Vedela sem in prav zato sem storila namestu tebe. Jutri se s prvim vlakom odpeljeva. In da veš, najmanj mesec dni ostaneš pri meni! Potem...«

Nenadoma je prestala. Pogledala je Zori v obraz, ki se je nenadoma spačil od bolesti.

»Kaj bo potem?« je Zora tiho vprašala.

»Naj bo že karkoli. Zdjaj ostaneš pri meni in ne boš smela nič misliti na to, kaj še pride.«

»In Kregar?«

Kregar? Nanj Vera še pomislila ni. Pogledala je svoji prijateljici v oči in jo vprašala:

»Kaj imaš proti njemu? Zakaj se ga tako bojiš?«

»Sama ne vem,« je dahnila Zora z drhtečim glasom. »Nekaj mi pravi, da je bila tragedija, ki mi je o njej govoril, vse bolj strašna, in da...«

Stresla je glavo. Vera pa se je sklonila k njej in ji ljubeče šepnila na uho:

»Nikar ne misli na take reči. Ubijejo te.«

Zora pa je samo odkimala z glavo, kakor bi bila preslišala njene besede. Krčevito je mečkala v roki robec, ki je bil ves moker od solza. In potem si je zakrila obraz:

»Nekaj mi pravi, da te tragedije še ni konec, in da bom jaz njena druga žrtev. In tega bo kriv on!«

Krčevito se je pritisnila k Veri:

»Sovražim ga, čeprav ne vem zakaj. Nekaj mi vliva v srce grozo pred njim. In če pomislim na Brankove poslednje besede...«

Vzdrhtela je in bolestni trzaj se je izpremenil v glas, ki je prihajal iz grla:

»Joj, Vera, kaj bo z menoj!... Kaj me še vse čaka!«

Potem si je obrisala oči in vstala.

»Naj bo že karkoli,« je rekla in njen glas je nenadoma postal hladen in odločen: »Naj se že zgodi karkoli! Močna hočem biti in premagati vse. Vse hočem pretrpeti zaradi njega, ki sem ga ljubila in ki ga še zmeraj ljubim, čeprav je...«

Sredi besed je utihnila. Le ustnice so se ji še gibale in Veri se je zdelo, da na njih čita besedo »mrtev!«

»... in zaradi njega, ki še pride. Njemu hočem živeti in mu biti vse. V njem bom imela njega, Branka, ki ga več ni. V njem bom našla tolažbo za vse gorje, ki me še čaka.«

»Dobra in hrabra bodi, tako, kakor si zdaj, in ne bo ti težko preboleti tega udarca usode,« je tiho rekla Vera in jo ljubeče poljubila na čelo.

In ko je Zora legla v posteljo, je Vera sedla k njej in čula ob njenem zglavju, dokler ni revica zaspala.

Potem se je tiho vrnila k svoji postelji. In ko je že davno utrnula luč, je še zmeraj sloanela na blazini in strmela v temo.

Tudi ona se je bala tega, kar bo še moralo priti, tudi njej so skrivnostne slutnje stiskala srce.

Dalje prihodnjik.

ZDRAVSTVO

Kako je treba kašljati

Ce človek kašlja, mora pravilno kašljati, da se čim prej reši kašlja. Večkrat se kašelji razvije iz nahoda samo zato, ker človek čedalje bolj in bolj globoko potiska okuženje vase.

Prvo pravilo za pravilno kašljanje je: Kašljaj kolikor mogoče malo, dokler je kašelji suh. Nepotrebno kašljanje samo še bolj draži vnetje in tvorbo sluze.

Drugo pravilo: Ne kašljaj v majhnih presledkih, torej ne pokašljaj na drobno, marveč tako rekoč naskoči kašelji in močno zakašljaj! Potegni sapo vase skozi nos in nato z nenadnim sunkom izhrkaj nadležni gnoj. Tako zabraniš, da okužena snov ne zdrkne globlje, kar se brez dvoma zgodi, če po malem loviš sapo in z goltanjem vso sluzo šele posrkaš vase in jo nato z muko izločiš. Z mešanico medu in mleka si zelo olajšaj draženje h kašlju.

Pa še enega pravila se moraš držati: Ne kašljaj v ljudi! Kolikor je mogoče, se izhrkaj na samem, da še drugih ljudi ne okužiš.

Vnetje srednjega ušesa. S prehladnimi boleznimi se zdaj pozimi pogosto pojavlja tudi vnetje srednjega ušesa. Pri hripri in drugih boleznih prihajajo bakterije iz ust v srednje uho in povzročajo tam vnetja in gnitja. Navadno se že ob začetku pojavijo hude bolečine v glavi in ušesih, vročica, mrzelenje, bljuvanje, naglušnost šumenje v ušesih. Ob najmanjšem sumu vnetja v srednjem ušesu je treba poklicati zdravnika. Mnogi se boje operacije. Ta pa ni potrebna. Samo v primerih da dosepe gnoj v kosti, je potrebna operacija, kajti sicer nastane vnetje možganske mreže, ki se konča s smrtjo. Kjer je mogoče, bodo zdravniki poskusili spraviti gnoj iz ušesa po naravni poti, skozi bobnič. Pogosto se gnoj sam izlije po tej poti, pogosto pa mora pomagati zdravnik z majhnim vbodom, ki ga skoro ne čutiš.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Ocvrti možgani. Telečje možgane operi v mrzli vodi, poberi z njih kože, nato jih prevri v slanem kropu. Kuhane daj na desko, da se odtečejo. Ko se ohladijo, jih zreži na za prst debele koščke, posoli in popopraj, nato povaljaj v moki, raztepenem jajcu in drobtinah in ocvri na vroči masti, da so lepo rumeni. Iz masti jih pobiraj z zajemalko, da se ne razlomijo. Na mizo jih daj s solato in z mešanim krompirjem.

Piščanec v obari. Očiščenega piščanca razreži na bolj majhne kose in osoli. V kozi razgrej žlico masti in prepraži malo drobno zrezane čebule. Nato položi na mast zrezane piščanca. Ko so kosi nekoliko popraženi, jih potresi z moko in še malo dalje praži, da se moka zarumeni. Nato prilij malo juhe ali vode, prideni malo limonove lupinice, korenčka, peteršilja, vse drobno zrezano, vršiček majarona in malo dišave, po potrebi še malo osoli. Ko je piščanec mehak, ga še malo okisaj z limonovim sokom in daj na mizo s krompirjem, makaroni ali rižem. Tudi staro kokoš lahko tako pripraviš, samo jo moraš dalje časa dušiti.

Sirnati rezanci. Na desko deni pol kile moke in pol kile suhega domačega sira, dve jajci, malo soli in umesi precej trdo testo. Nato razvaljaj testo za nožev hrbet na debelo in razreži na poljubne rezance. Skuhaj jih v slanem kropu, nato ocedi in zabeli z drobtinami, ki si jih na masti ali sirovem maslu zarumenila. Daš kot samostojno jed na mizo. Lahko pa daš zraven solato ali kuhane suhe češplje. Kdor ljubi tako jed sladko, jih lahko potrese s sladkorjem v prahu.

Goveje meso v omaki. Kilo govedine preplahni v mrzli vodi, malo potolci, pretakni s slanino ter osoli. V kozo deni malo narezane slanino ter osoli. V kozo deni malo narezane vso zelenjavo in, ako imaš, deni zraven tudi še malo kosti, vlij zraven kozarec belega vina in toliko vode, da stoji čez meso. Nato pokrij in kuhaj toliko časa, da se sok precej pokuha in je meso mehko. Tedaj pa vzemi meso na topel krožnik, odlij mast v drugo kozo, zelenjavo pa zalij s četrtinko litra juhe ali vode. Na odliki masti pa naredi lepo rumeno prežganje in ga zalij s precejeno juho od zelenjave. Ko je prevrelo, deni meso nazaj in dodaj dve žlici gorčice. Zdaj meso zreži in zloži na topel krožnik in obloži s prikuho. Omako pa daj na mizo v skodelici.

Praktični nasveti

Kaplje od sveč na svili osnažiš, če jih najprej narahlo ostrgaš z nožem, nato pa deniš na svilo in pod njo večkrat skup zložen pivnik in likaš z ne preveč vročim likalom. Ako madež še ni čisto izginil, kani nanj kapljo bencina in spet likaj, dokler ga ne odpraviš. Tudi iz preprog in drugih predmetov spraviš madeže od sveč na isti način.

Lug razje in pokvari volnene reči, zato jih nikar ne peri v lugu, ampak v vodi, kateri si primešala nekoliko salmiaka (četrt litra salmiaka na deset litrov vode). Pereš pa lahko tudi v mlačni milnici, a z milom ne smeš drgniti in tudi ne namakati ali prati v vroči vodi. Izpiraj volnene reči vedno v mlačni vodi.

Kako je treba pravilno namakati perilo. Razna pralna sredstva kakor tudi doma narezane koščke mila moramo, kadar napravljamo perilo za žehto, pred uporabo čisto stopiti v vodi. Napačno je umazano perilo, ko je še suho, pokladati v plasti, vmes potresati s pralnimi praški ali z lističi mila in šele nato zaliti z vodo. Milo se prepozno raztopi in tako učinkuje le na one dele, kjer je milo. A tam se milo tudi zajé v perilo in posledica so rji podobni madeži na perilu. Ščasoma se blago na takih krajih tudi rado strga.

Klet, kjer hranimo endivijo, treba pridno zračiti, da nam endivija ne bo rumenela in gnila. To se v topli kleti rado dogaja. Prav tako pri drugi zelenjavi in sadju. Klet mora biti zračna in hladna, seveda pa še vedno dovolj topla, da nam zelenjava ne pozebe. Kadar ni prehudega mraza, odpirajmo kleti, da se dobro prezračijo.

Ako je krompir postal voden, ga izboljšaš na ta način, da vsak krompir na koncu odrežeš, preden ga daš kuhati. To je, če kuhaš krompir neolupljen. Ko je krompir kuhan, ga ocedi in pusti pokritega na toplem stati še kakih deset minut. Krompir postane tako bolj močnat. To je posebno važno, če delaš emoke, štruklje, valjance in drugo, ker moker krompir potrebuje preveč moke in so potem take jedi bolj trde in ne tako okusne.

Kadar pripravljáš golaž in sploh jedila s papriko, dodaj papriko šele potem, ko si jed že zalila. Ako daš papriko prej, izgubi na okusu in barvi ter je tedaj jed rjavkasta namesto lepo rdečkaste.

Radio Ljubljana

Nedelja, 8. januarja: 8.00: Vesel jutni pozdrav: Šrnel »Štirje fantje«. 9.00: Napovedi, poročila. 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. 9.45: Verski govor (dr. Ciril Potočnik). 10.00: Vurliške orgle igrajo (plošče). 10.15: Citraški trio »Vesna«. 11.00: Po domače in za ples (plošče). 11.30: Koncert radijskega orkestra. 13.00: Napovedi, poročila. 13.20: Domači zvoki: Bežigrasjsko pevsko društvo, vmes plošče. 17.00: Kmetijska ura: Kreditne zadruge in varčnost na kmetih (dr. Basaj Jože). 17.30: Veselo popoldne (Dragica Sokova, Poldka Rupnikova, Svetozar Banovec, Tone Petrovič in radijski orkester). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: Melody — jazz. 20.30: Veseli zvoki (radijski orkester). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Za ples in krajši čas (plošče).

Ponedeljek, 9. januarja: 12.00: Šrnel Škerjanček. 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Iz daljnih dežel (plošče). 14.00: Napovedi. 18.00: Zdravstvena ura: Mladeničem in mladenkam na pot (dr. Anton Breclj). 18.20: Valčki (plošče). 18.40: Iz slovenske glasbene zgodovine (dr. Josip Čerin). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: Zanimivosti. 20.00: Koncert radijskega orkestra. 21.00: Ljubljanski godalni kvartet. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Koncert lahke glasbe (Mirko Premelč in radijski orkester).

Torek, 10. januarja: 11.00: Šolska ura: Januar doma in v prirodi, dialog (vodil bo Miroslav Zor). 12.00: Virtuozji (plošče). 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Opoldanski koncert radijskega orkestra. 14.00: Napovedi. 18.00: Vsakemu svoje (plošče). 18.40: Odnos svetega do dobrega (Fran Terseglav). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: Vesela tedenska kronika. 20.00: Klavirski koncert bolgarske glasbe. 20.45: Koncert radijskega orkestra. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Prenos lahke glasbe iz restavracije »Emone«.

Sreda, 11. januarja: 12.00: Operni napevi (plošče). 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Salonski trio. 14.00: Napovedi. 18.00: Mladinska ura: Glasbeno predavanje (dr. A. Dolinar). 18.40: Zgodovina gradov na Štajerskem (Leon Pettauer). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: Prirodopisni kotichek (prof. Fran ePngov). 20.00: Saljapin poje (plošče). 20.15: Prenos iz Maribora (Simfonični in vokalni koncert slovenske glasbe). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Lahkih nog naokrog (plošče).

Četrtek, 12. februarja: 12.00: Veseli napevi (plošče). 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Duet harmonik (brata Kosca). 14.00: Napovedi. 18.00: Pester spored radijskega orkestra. 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: Deset minut zabave. 20.00: Reproduciran koncert. 20.20: Večer operne glasbe (radijski orkester). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Fantje na vasi.

Petek, 13. januarja: 11.00: Šolska ura: Gorjanci (Rafael Bačar). 12.00: Po naših hribih in dolinah (plošče). 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: Opoldanski koncert radijskega orkestra. 14.00: Napovedi. 18.00: Zenska ura: Koristi zaprek, ki se nam stavijo v življenju (Mica Kovačeva). 18.20: Schuman: Otroški prizori (plošče). 18.40: Francoščina (dr. Stane Leben). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: O naših izseljencih (Jože Premrov). 20.00: Iz starih operet (koncert radijskega orkestra). 21.10: Koncert na violončelu (igral bo eČnda Sedlbauer; pri klavirju prof. Lipovšek). 22.00: Napovedi, poročila. 22.30: Angleške plošče.

Sobota, 14. januarja: 12.00: V pisani vrsti se plošče vrtijo. 12.45: Poročila. 13.00: Napovedi. 13.20: V pisani vrsti se plošče vrtijo. 14.00: Napovedi. 17.00: Otroška ura: Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgersen popotoval z divjimi gosmi (povest v nadaljevanjih); Tetka Marička pripoveduje. 17.50: Pregled sporeda. 18.00: Za delopust (igral bo radijski orkester). 18.40: Socialni razvoj Zagorja (Arnošt Adamič). 19.00: Napovedi, poročila. 19.30: Nacionalna ura. 19.50: Beseda k prazniku Fran Finžgar. 20.00: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar). 20.30: »Kar po domače...« (iz kmečkih zgodb in šal Fridolina Zolne zbral in za radio pripravil Fran Milčinski ml.; izvajali bodo člani radijske igralске družine; sodelovali bodo Fantje na vasi). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Za vesel konec tedna (igral bo radijski orkester).

HRANILNE KNJIŽICE

vseh denarnih zavodov, 3odstotne obveznice, bone, delnice itd., valute (tuji denar) vseh držav — kupimo takoj in plačamo najbolje.

BANČNO KOM. ZAVOD

Maribor, Aleksandrova cesta 40
Prodaja srečk državne razredne loterije.

Nov redilni prašek „Redin“ za prašiče

Vsak kmetovalec si lahko hitro in z malimi stroški zredi svoje prašiče.

Zadostuje samo 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zavitek Din 6.-, po pošti 12.-, trije zavitki po pošti Din 24.-.

Mnogo zahvalnih pisem. Uspeh Vam je zagotovljen.

Pazite, pravi »Redin« se dobi samo v zavitkih z napisom »Redin« in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ulica 1a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija Kanc, Maribor, Gosposka ul. 33/II.

Mali oglasi

2.500 DIN POTREBUJETE

da zaslužite 1000 din mesečno Pišite »Anos« Maribor, Orožnova ulica

ALI HOČETE PRAKTIČNIH NASVETOV

za dom, kuhinjo, vzgojo otrok, zdravje, ročno delo, šivanje, vrtnarstvo, perutinarstvo in drugo? Potem se naročite na »Ženo in dom«, ki stane četrtletno samo 18 din. Pišite upravi »Žena in dom«, Ljubljana, Dalmatinova 8-D, da Vam pošlje eno številko brezplačno na ogled.

IŠČEM

malo hišico v najem s 2 do 4000 m² vrta v okolici Medvodja ali Kranja za 1. ali 15. februar. Ponudbe na naslov Vončina Fran Slov. Javornik 123.

300 DINARJEV

tedensko lahko vsak zasluži. — Pošljite znamko za odgovor. Jos. Batič, Ljubljana 7

SREČNO NOVO LETO

želijo vsem cenjenim odjemalcem ter se priporočajo za obilen obisk skozi celo leto 1939 trgovine mešanega blaga, nakup jajc, masla, zabele, vinskega kamna, svinjskih kož in vseh poljskih pridelkov. Stalna zamenjava bučnic in sončnic za prvovrstno olje. Velika izbira raznega blaga za žene in neveste. Zaloga voščenih sveč za svečnico! Slavko Senčar, Mala Nedelja. Ciril Senčar, Ljutomer. Metod Senčar, Štrigova.

SAMO Din 98.—

- 63719 Po ceni in dobra zapestna ura Shock Proof, lepo kromirano ohišje s svetlečimi številkami in kazalci. Din 98.—
63796 Ista z anker kolesjem na kamne tekoča s sekundnim kazalcem. Din 185.—
63710 Ista s prima anker kolesjem na 15 kamnov s sekundnim kazalcem. Din 260.—

Zahtevajte cenik, zastoj in poštne prosto.
H. SUTTNER, Ljubljana 6
Lastna protokolirana tovarna ur v Švicl.

Oglašujte v »Domovini«

Težka zimska hrana

in premalo gibanja sta v zimskem času vzrok slabe prebave želodca, čestih omotic, zaprtosti in nerednega črevesnega delovanja. Stare bolezni se vsled mraza zopet izraziteje pojavijo:

splošno in prehitro debeljenje,
hemoroidi in zaprtje,
motnje v želodcu,
črevesna obolenja,
glavobol, nespečnost,
napetost telesa,
omotica in zastrupljenje.

Posebno zrelejšje in starejše osebe so tem nadlogam podvržene.

PLANINKA ČAJ

čisti ter tako deluje blagodejno na vse telo in na Vaše splošno zdravstveno stanje. —

Zahtevajte v apotekah izrecno te »Planinka« čaj - Bahovec, ki se ne prodaja odprt, temveč le v zaprtih in plombiranih zavitkih z napisom proizvajalca:

APOTEKA MR. BAHOVEC, Ljubljana,
Kongresni trg 12. S. št. 2052/35.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

reg. pomožna blagajna

V MARIBORU, ALEKSANDROVA C. 47 (v lastni palači)

naznanja smrtne slučaje svojih članov v mesecu

novembru 1938

- JURŠIČ JAKOB, zasebnik, Maribor;
ZALOŽNIK IGNAC, obrtno-zadružni nadzornik, Maribor;
ŠKRJANC MARIJA, posestnica, Ljubljana;
KRIZANC FRANC, upokojenec drž. žel., Maribor;
ZAK RUDOLF, upokojenec, Maribor;
VARLEC KATARINA, posestnica, Blatno, p. Globoko;
MARINSEK NEŽA, postrežnica, Ruše;
HERICKO PAVEL, pečarski mojster, Maribor;
VOGLEZ MARIJA, užitkarica, Glogovbrod, p. Artiče;
BREN JOSIP, krojač, Gradec pri Litiji;
ANDERLIČ EMA, preužitkarica, Kačji dol, Sv. Peter na Medv. Selu;
VOTOLEN KRISTINA, viničarka, Ruše;
KUČER JOŽEF, finančni nadzornik v pok., Studenci;
KUHAR JAKOB, preužitkar, Krčevina, p. Vurberg;
REČNIK JURIJ, posestnik, Velka Mislinja;
RAJSP JOŽEF, užitkar, Ločki vrh, p. Sv. Urban pri Ptuj;
KAUCER JOŽEF, finančni nadzornik v pok., Studenci;
JAMNIK ALEŠ, preužitkar, Selnica ob Dravi;
OSENJAK MARIJA, posestnica, Župeča vas;
MADILE FRANC, mestni stavb. inženjer v pok., Maribor;
MARKUŠ IVAN, preužitkar, Rošpoh, p. Maribor;
PAULIN ALOJZ, veterinarski inšpektor v pok., Ljubljana;
MELE LUKA, posestnik, Slov. Bistrica;
MISJA JOSIP, viničar, Mali Brebrovnik, p. Svetinje;
BURKELC MATIJA, preužitkar, Kaplja vas;
PAUSEK ALOJZIJA, užitkarica, Zavšenik, p. Sv. Lambert;
WOLF TEREZIJA, zasebnica, Maribor;
HABBE KAROLINA, vdova po delovodji, tob. tov., Ljubljana;
JURIČ JOŽEF, posestnik, Pleterje, p. Sv. Lovrenc na Dr. p.;
SEMENIK MARIJA, delavka, št. Janž pri Dravogradu;
SCHUSTER ANA, posestnica, Slivnica pri Mariboru;
DEČMAN MELHIJOR, pregl. fin. kontrole v pok., Ljubljana;
AVGUSTIN MARIJA, užitkarica, Slape, p. Ptujška gora;
DRAŠKOVIČ ANTON, užitkar, Župeča vas 50, p. Sv. Lovrenc na Dr. p.;
HROVAT URSA, preužitkarica, Jarmovec, p. Dramlje;
BEZJAK NEŽA, užitkarica, Bresnica, p. Sv. Lenart pri Vel. Ned.;
ZORKO FRANC, užitkar, Gornji Obrez, p. Artiče;
LAJČOVIČ FRANC, zasebnik, Litija;
RIBIČ NEŽA, posestnica, Zlatolčje, p. Sv. Janž na Dr. p.;
REPINA JOŽEF, zasebnik, Maribor.

Po vseh umrlih članih se je izplačala pripadajoča podpora v skupnem znesku

din 292.340.—

Članom, ki so pristopili po 1. novembru 1933, se izplača polna podpora — brez odbitka! Kdor še ni član »Ljudske samopomoči«, naj zahteva brezobvezno in brezplačno pristopno izjavo.

BLAGAJNIŠKO NAČELSTVO.